



Repertoár malé scény

MĚTODICKÝ KAMNET
DOMU OSVĚTY
VRCHLABÍ

2/4

ROČNÍK 1
ČÍSLO 2 1963

DNES PODRUHĚ

dostáváte do rukou náš nový časopis. Minule jsme s vámi, milí čtenáři, na tomto místě hovořili o tom, jaký bychom jej chtěli mít — a hned na následujících stránkách jsme začali své plány uskutečňovat. Víte už tedy asi, co můžete od našeho časopisu očekávat, i když se dosud nedostalo na všechno: tak například teprve v příštích číslech najdete pásma pro divadla poezie, připravujeme pořady pro dětské diváky i soubory, nezapomeneme ani na loutkáře.

Tentokrát bychom však s vámi chtěli mluvit spíše o tom, co v časopise nenaleznete. Už jeho název napovídá, že jde o časopis především repertoárový; také jeho rozsah nedovoluje, aby přinášel teoretické stati a podrobnější rozborů a komentářů. Bylo by to koneckonců i zbytečné, protože Repertoár malé scény má svého o osm let staršího sourozence, měsíčník Ochotnické divadlo, který může věnovat místo všemu tomu, nač se v Repertoáru malé scény nedostává. A snadno redakce (oběma časopisům společné) je, aby se oba časopisy vzájemně doplňovaly. Jestliže tedy například příští číslo RMS přinese pestrý výběr písní a šansonů, najdete v nejbližším čísle OD články, zabývající se problematikou zpě-

vu v kabaretu; objeví-li se v jednom z dalších čísel OD úvaha o současné pantomimě, doplní ji ukázky libret v RMS — a tak podobně.

Má-li být tento měsíčník repertoárovou zásobárnou amatérských souborů, je Ochotnické divadlo jejich diskusní tribunou, chce být jejich rádcem i pomocníkem: vyslovuje se k ideovým a organizačním otázkám ochotnického hnutí, na pomoc praxi zveřejňuje dramaturgicko-režijní rozborů her a inscenačních zkušeností amatérských i profesionálních režisérů a herců, otiskuje kritiky a recenze, upozorňuje na novinky divadelní literatury. Kromě toho se v novém, 9. ročníku objevila rubrika Obyčejný soubor, sledující práci amatérských souborů všech typů; pod titulkem Co by mohlo ochotníky zajímat si časopis všimá také toho, co se děje v mimodivadelních uměleckých oborech; problémům jevištního výtvarnictví jsou pravidelně věnovány Malé scénografické kapitoly. Doplněkem čísla je zpravodajská rubrika.

Byli bychom rádi, kdybyste se seznámili i s tímto našim měsíčníkem — pokud jej dosud neznáte — a stali se jeho čtenáři; snad i vám pomůže ve vaší práci. Těšíme se s vámi všemi dvakrát měsíčně na shledanou na stránkách obou našich časopisů.

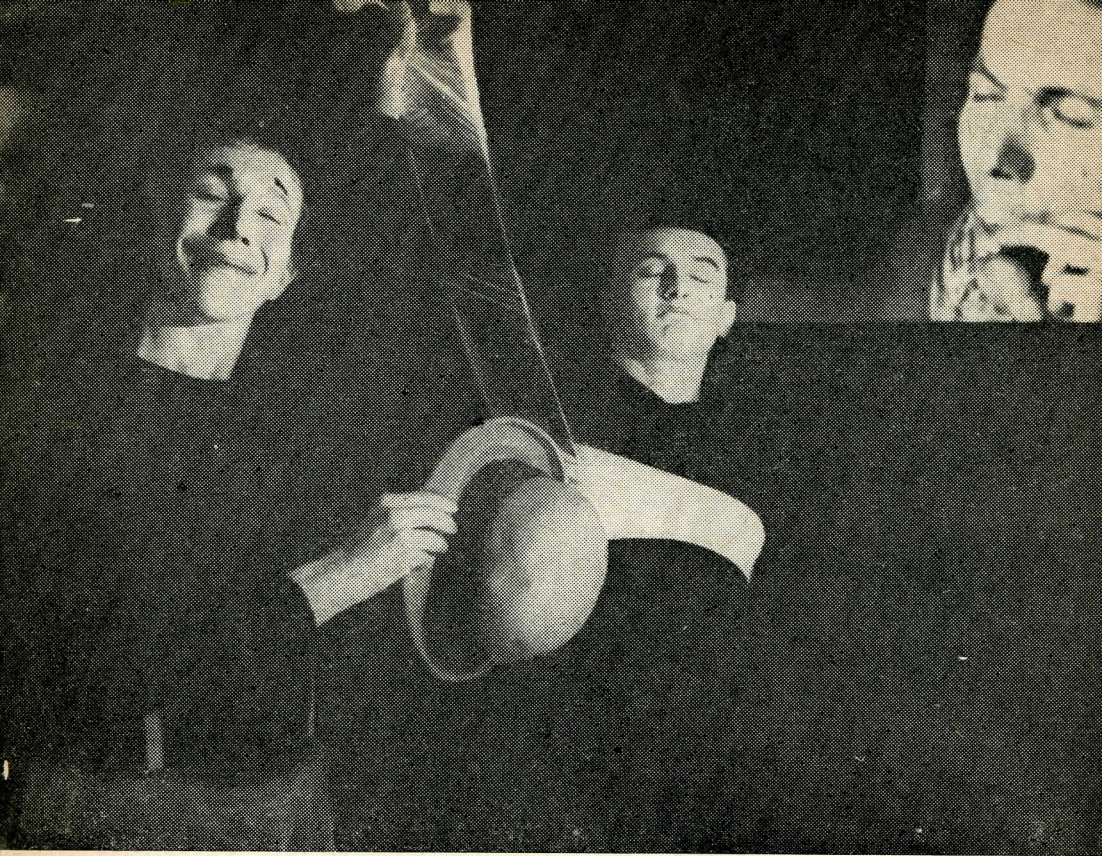
Za redakci:
Jaroslav Vedral

Repertoár malé scény

Ročník I, číslo 2, únor 1963 — Vydává ministerstvo školství a kultury v nakladatelství Orbis, n. p., Praha 2, Vinohradská 46 — Redakce: Jiří Beněš (vedoucí redaktor), Jaroslav Vedral — Redakční kruh: Jan Votruba (předseda), Jaroslav Beránek, Jiří Bílý, Pavel Bošek, Viktor Doubek, Pavel Fiala, Radek Hlavsa, Jiří Chlíbec, Josef Koenigsmark, Jan Martinec, Květoslav Perutka, Josef Srámek, Ivan Vyskočil — Grafická úprava Milošlav Fulín — Adresa redakce: Praha 1, Vinohradská 3, telefon 22 10 54 — Tiskne Knihtisk, n. p., závod 2, Praha 2, Slezská 13 — Rozšiřuje Poštovní novinová služba, předplatné přijímá každý poštovní úřad a doručovatel; objednávky do zahraničí vyřizuje Poštovní novinový úřad, vývoz tisku, Praha 1, Jindřišská 14 — Vychází jednou měsíčně — Cena jednotlivého výtisku Kčs 2,50 — Toto číslo mělo redakční uzávěrku 15. ledna; vyšlo 28. února 1963 F-07*30103

© Nakladatelství Orbis, n. p., 1963





Z OBSAHU

V. Rohlena: Pan poslanec nemá čas	3
J. Pustka - K. Čejka: Je snad někdo proti?	4
J. Vedral - Z. Matouš: Pějme kýchče dokola	10
J. Brabec: Twist o bázni	13
Z POLSKÉ SATIRY (S. Mrožek, J. Oseka, J. Tuwim, B. Hertz)	16
J. Šlitr - J. Suchý: Tulipán	20
B. Nikodem — J. Hořec: Svět je proto, aby byl	21
Z TEXT-APPEALŮ PARAVANU	23
J. Bílý - P. Bošek: TETA V DIVADLE	28

Na obálce i na této stránce Eduard Pergner s Vitem Fialou ve svém pořadu Přijme se bílá paní, který se v těchto dnech hraje v Kladně; foto Fr. Chramosta



PODOBENSTVÍ Ó ZÁZRAČNÉM ZACHRÁNĚNÍ

SLAWOMÍR
MROZEK

... A abych obměkčil srdce vaše, budu vám dnes vyprávět skutečný příběh, který svědčí o tom, jak nevyzpytatelnými cestami vede nás Hospodin ke spasení.

Před poslední válkou žil v našem městě Hamburku muž jménem Erik Kraus. Ten muž měl manželku a čtyři děti. Ale dostal se do špatné společnosti a ta ho zkazila. Erik začal pochybovat o správnosti a spravedlnosti řízení božího a místo aby se v pokoře podřizoval boží vůli — mudroval a stal se pacifistou.

Léta Páně 1939 byl Erik povolán na vojnu. Křičel, že nechce odejít z domu svého. Bouřil se proti nařízení úřadů, viděl v nich pohromu — a už tím pochyboval o správnosti cest božích, neboť bez vůle Pána našeho nepadne nikomu ani vlásek z hlavy.

A tak odjel jako pěšák ešalonem za velkého lamentování a nářku.

Nejprve byl v Polsku. Každým dnem se od Hamburku vzdaloval. Prošel celým Polskem a stanul na ruské hranici. Avšak myšlenkami byl stále ve svém rodném

Hamburku a litoval, že jej od něho dělí takový kus světa.

I během dalších let se Erik Kraus více a více vzdaloval. Byl od přírody slabý a neduživý — a tak fňukal a nařikal na obtíže z vůle boží. Takto se rouhaje, postupoval dál a dál na Východ.

Když došel ke Kavkazu, jeho nespokojenost se životem dosáhla vrcholu. „Verflucht!“ volal. „Co z toho všeho mám? Co bych za to dal, kdybych teď mohl sedět doma v Hamburku! Nechápu, proč mě ta prokletá válka zavlékla až sem!“

Taková a podobná slova chrlil Erik Kraus, jako ostatně všichni nevěřící, neboť ti jsou věčně nespokojeni s osudem, jež jim určil Bůh.

Ale tehdy se ukázalo, proč Hospodin ve své nekonečné dobrotě Erika zkoušel.

Erik obdržel z Hamburku zprávu, že v domě, který s rodinou obýval, se jedné noci následkem bombardování prolomil strop a zasypal jeho manželku a čtyři děti.

Když Erik ten dopis četl, padl na kolena, vztáhl ruce k nebi a zvolal:

„Díky Ti, ó Pane! Teď už vím, proč jsi stvořil wehrmacht a vyvolal tuhleto válku, proč jsi mě odvezl tak daleko od Hamburku, nedbaje na mé hloupé reptání! Udělal to proto, abys mě zachránil. Abych nezahynul v rozkvětu svých hříchů pod sesutým stropem. A já, Tvůj nehodný syn, jsem se rouhal a zlořečil Ti. Odpusť mi, ó Pane!“

Erik Kraus se vrátil do Hamburku. Ale teď je z něho docela jiný člověk. Ne reptá proti neočekávaným nařízením úřadů a vždycky bude hlasovat pro Křesťanskodemokratickou stranu. Není již pacifistou, neboť je dobře pamětliv svého zachránění. Oženil se a právě se mu narodilo čtvrté dítě. S pohledem upřeným do stropu pronáší každý den u snídáně tato slova:

„Pamatujte si, děti, že kdyby nebylo vyhnutí a pan kancléř Adenauer vyhlásil mobilizaci, váš otec první půjde do pole!“

Dneska nedá na wehrmacht dopustit. A co vy, bratři a sestry v Kristu, co vy?

(Přeložila Helena Stachová)



„Docela malé divadlo“ v Litvínově uvádí Koktail pro Monu Lízu; na snímku Jiřího Baláše scéna Mejdan

PAN POSLANEC NEMÁ ČAS

VLADIMÍR ROHLENA

MUŽ: Přátelé, přiznávám, že jsem to všechno zavinil já. Sebekriticky to přiznávám. To já, prosím, začal tenkrát pokřikovat: Habrda u mě není žádnéj poslanec! Stará se o nás? Nestará! Udělal pro nás něco? Neudělal! Ukázal se u nás? Ani ho nenapadne! Ví o nás? Neví. Ano, já, docela obyčejný zootechnik, jsem si dovolil kritizovat poslance, ba co dím, dokonce pobuřovat proti němu! I bylo nám řečeno, že jsme si Habrdu sami zvolili, že máme právo si ho sem pozvat a zeptat se ho: Tak co, soudruhu, poslancuješ, poslancuješ? A jakpak to, že o nás nedbáš? — Prý ho můžeme odvolat! Máme prý svolat veřejnou schůzi a... svolali jsme ji. Habrda Václav, poslanec okresního národního výboru, se dostavil včas a usměvavě.

POSLANEC (*prochází kolem s velikou taškou a vltádně kyne*)

MUŽ: Všem potřásl rukou, někoho polaskal po plecích, na Havránka zavolał:

POSLANEC: Buď zdrav, Bukovský!

MUŽ: S hostinským rozprávěl o vážných mezerách v přísunu kvalitních nealkoholických nápojů a pak zasedl k předsednickému stolu. Na vyzvání předsedy se vztyčil nad řečnickým pultem a dojatě hovořil:

POSLANEC (*když hovoří, jde na něj štych; jinak je pořád ve tmě*): Ano, ano. Na tomto místě jsem stál před dvěma roky jako váš kandidát. Ano, ano. Narýsoval jsem tehdy před vámi jasnou budoucnost obce, okresu, kraje, republiky, Evropy, ba celého světa a některých přidružených galaxií. Ano, ano, soudružky

a soudruzi. Co všechno se od té doby změnilo! Dovolte mi, abych se nejprve krátce zmínil o mezinárodní situaci.

(Otvírá tašku, případně pantomima)

MUŽ: Z objemné aktovky vylovil neméně objemný fascikl, skládající se z denního tisku, materiálů okresní poradny, volně vložených čtvrtek s vlastnoručními poznámkami soudruha, od něhož si všechno vypůjčil, podlepeného článku Jiřího Hochmana a karikatury Haďákovy. Se zalíbením se do toho začel. Karikaturu dal kolovat. Nastínil silnými čarami, jak to vypadá ve světě celkově. V dalších větách naznačil některé problémy. Poté se odmlčel a zvolal:

POSLANEC: Domnívá se snad někdo, že imperialisté dobrovolně ustoupí ze svých pozic?

MUŽ: Nikdo se tak nedomníval, takže Habrda mohl pokračovat dále. Před zrakem voličů defilovala neznámá jména... vlastně už trochu známější, protože zrovna před týdnem tu četl něco podobného jiný odborník při přednášce o zvýšení doji-
vosti. Ale dnes, dnes to bylo něco jiného, protože Habrda dovedl zpestřit svůj projev otázkami básnickými, dramatickými pauzami, sarkastickým smíchem...

POSLANEC: Chachachacha!

MUŽ: ...promyšlenými zámlkami a nesmiřitelným zvoláním, obraceje se na každého zvlášť a lomcuje každým zvlášť. Ostře kritizoval lorda Homa. Pozastavil se nad rejdy reakce v Dominikánské republice. Vynechal stránku, protože neuměl přečíst slovo Souphanavongem. Místo toho se zmínil s mnoha otazníky o Bizertě a s několika vykřičníky o rejdech Britů s Kuvajtem. S prudkým sarkasmem hovořil o Salazarovi a s úsměvem o pěstování kukuřice v severním Maďarsku. Potom se otočil do Jihoafrické Unie a pak pln hněvu zvolal:

POSLANEC: A řekněme si upřímně, že ani situace v Ruala Urundi není růžová! Naopak, soudruzil! Je! Je špatná!

MUŽ: Otdud se přehoup! do Asie, když vztyčil pravici a tvrdě odsekával slova:

POSLANEC: Ngo-dinh-dieme, s tebou taky jednou zatočíme!

MUŽ: Tím však ztratil souvislost v textu a vyhledává nenápadně správnou stránku a správný text, opakoval tvrději a tvrději:

POSLANEC: Zatočíme! Zatočíme! Ano, ano. Zatočíme!

MUŽ: Protože nenalezl vhodné pokračování a čas už stejně pokročil, uzavřel náhle a nečekaně:

POSLANEC: Ano! Zatočíme! Má ještě někdo nějaké dotazy k mé práci?

MUŽ: Lidé zatleskali, dotazů nemajíce. A tehdy jsem přiznal sebekriticky manželce Marii: Člověče ženská, ten má starosti... představ si, tohle všechno... to já se ani nedivím, že na nás nemá čas...

JE SNAD NĚKDO PROTI? JAROSLAV PUSTKA KAREL ČEJKA

PŘEDSEDKYNĚ *(zahajuje schůzi ve svazkové klubovně)*: Soudružky a soudruzil Vítám vás všechny na schůzi. Zároveň vítám i našeho milého hosta.

VŠICHNI: Ať žije host!

PŘEDSEDKYNĚ: Úvodem zprávy z tisku.

SVAZAČKA *(čte unyle kus novin. Ostatní se baví jak se dá, jakmile však pozvedne oči od novin, předstírají živý zájem)*

PŘEDSEDKYNĚ: A nyní přistoupíme k vyhodnocení činnosti za uplynulý rok.

BRÁCHA 1.: Tak činnost byla, žejo. Výbor se scházel pravidelně až na jeden případ, to měli ovšem v hospodě inventuru, takže se to omlouvá. Tady Franta s Mařenou byli třikrát spolu v kině, tak to máme tři společně návštěvy kulturních pořadů. Dále máme ten kroužek

nad mapou světa. Tady bych chtěl, soudruzi, upozornit, že ta mapa není svažácká, ale moje vlastní. Posledně jste mi ji celou polili vínem. Děkuji dále soudružkám za zhotovení nástěnky na téma: Ať žije Nový rok! Ať žije Únor! Ať žije 30. duben! Ať žije 1. máj! Ať žije 28. říjen! Ať žijou Dušičky! A konečně, Ať žije Silvestr!

VSICHNI: Ať žijeee!!!

SVAZAČKA: Děkuji zároveň všem, kteří tady loni utřeli prach, protože sebekriticky přiznávám, že v tom prachu se ani karty nedaly hrát.

PŘEDSEDKYNĚ: Děkuji za zopakování výroční zprávy a přistoupíme k rozdělení cen nejlepším svazákům.

SVAZAČKA: Navrhuji 100 Kčs předsedkyni za vzorné předsedování.

PŘEDSEDKYNĚ: Děkuji za důvěru — ráda přijímám, ale dovolu, abych i já předala cenu — aktovku a knihu Nástup, soudružce zástupkyni za vzorné zastupování.

BRÁCHA 1.: Dovolte, soudruzi, abych i já předal 50 Kčs svému bráchovi za vzorné placení členských příspěvků.

BRÁCHA 2.: Dovolte, abych i já předal cenu svému bráchovi za vzornou účast na loňské výroční schůzi.

SVAZAČKA: A nyní přistoupíme k volbě nového výboru. Navrhuju, aby předsedu dělala dále naše předsedkyně. Má v tom praxi!

PŘEDSEDKYNĚ: Ale ne?

SVAZAČKA: Ale jo!

PŘEDSEDKYNĚ: Navrhuju, aby zástupkyni dělala dále soudružka zástupkyně. Má v tom praxi!

SVAZAČKA: Ale ne?

PŘEDSEDKYNĚ: Ale jo!

BRÁCHA 1.: Navrhuju, aby byl do výboru zvolen můj brácha.

PŘ. a SV.: Ale ne?

BRÁCHA 2.: Ale jo!

PŘEDSEDKYNĚ: Dám tedy hlasovat.

SVAZAČKA: Je snad někdo proti?

HLAS V HLEDIŠTI: Já!

HOST (s povděkem): Děkuji!

T m a

(Z programu divadélka TEMPO
při DKPO — Ostrava)



Balášův záběr z programu Koktail pro Monu Lízu v litvínovském „Docela malém divadle“

MILOSLAV JURÁK

STAVEBNÍ ROZVOJ LP 1348

OSOBY:

KAREL IV., OTEC VLASTI

BUŠEK Z VELHARTIC

**PÁŽE,
KTERÉ BYLO PŘI TOM**

Scéna:

Síň na hradě

PÁŽE (*vystupuje před oponu a v ruce drží konvici s vínem*): Ach jo, celý tejděn zas noční šichty, to bude otrava. Císařská milost popíjí, pan Bušek drží krok, a nebohé páže aby jenom přihlíželo. Ani za dveřmi si nemůžeš dát. Třese se ti ruka, rozliješ mělnické po stole a hned jsou červený fleky. Ale o tom pan Neruda nepíše — páže mu asi nestojí za to. To jenom, že král Karel s Buškem z Velhartic zasedli si k dubovému stolu, že už pili mnohou číši spolu a zapěli si z plných plic...

KAREL (*za oponou*): Nuž, přines zlaté číše, páže, a nalej vína, dolej výš.

PÁŽE: No prosím, už je to tady. (*Vchází na scénu, opona se roztahuje*)

KAREL: Dnes, pane Bušku, něco zvíš.

BUŠEK: Jestli to bude o tom mělnickém — tak to já už znám.

KAREL: A co mělnické — od té doby, co jsem dal císařský patent Vinopě, už ten boží mok nestojí za nic.

PÁŽE (*nalévá*)

BUŠEK: Ty mne napínáš, císařská milosti.
KAREL: Prováděl jsem inventuru svých vládních rozhodnutí. (*Nahne si a mlaskne*) Rci mi, milý Bušku, jakými oufady v království českém jsme tě obdařili?

BUŠEK: Jsem vaší císařské milosti nejpokornější sluha — a kromě toho nejvyšší hofmistr, nejvyšší lovcí — to je jako ředitel hlavní správy státních lesů...

PÁŽE (*stranou*): Uniforma, deputát...

BUŠEK: Nejvyšší číšník...

PÁŽE: Vedoucí restaurací a jídelen...

BUŠEK: ...generální ředitel stříbrných dolů v Jihlavě a Kutné Hoře, přednosta říšské kanceláře — a ty drobné správné rady, to bych se musel podívat, to zpaměti nevím.

KAREL: Na jedno jsi zapomněl, milý pane Bušku.

BUŠEK: Věru nevím, pane můj.

KAREL: Jenom připomeň sobě. Před rokem jsme ti podepisovali dekret.

BUŠEK (*pro sebe*): Safra, před rokem? Že mně utekly nějaké přemie!

KAREL: Což nemáš na paměti, že jsme tě jmenovali generálním císařským stavebním investorem?

BUŠEK: Při víně porýnském, odpust', výsosti. Člověk je už z těch funkcí celý nervózní. Věru nemám ani hodinu pro své soukromí.

KAREL: No dobře, dobře. Ale tohle je, Bušku, důležitý ouřad. Rozhodl jsem se, že zahájím velkorysý stavební rozmach. (*Rozbaluje plán*) Podívej se — Praga, caput regni Bohemiae. No řekni sám. Je tohle nějaké císařské sídelní město? Je to metropole? Vem si jenom komunikaci přes Vltavu. Jediný most na jaře vzala voda. Tak podívej, tady bude stát most, samozřejmě Karlův.

BUŠEK: Snad Jeho výsosti císaře Karla IV.?

KAREL: Ale znáš lidi, jen když ti můžou nějaký ten titul upřít. No prostě Karlův most — copak to neznáš z dějepisu, jak na stavbu přijedou z Velvar s vajčkáma na tvrdo? — A tady udělám výhledový plán pro most Jiráskův, Hlávkův a tady kolegy France Josefa.

BUŠEK: Velkorysě. A tady to libé kolečko?

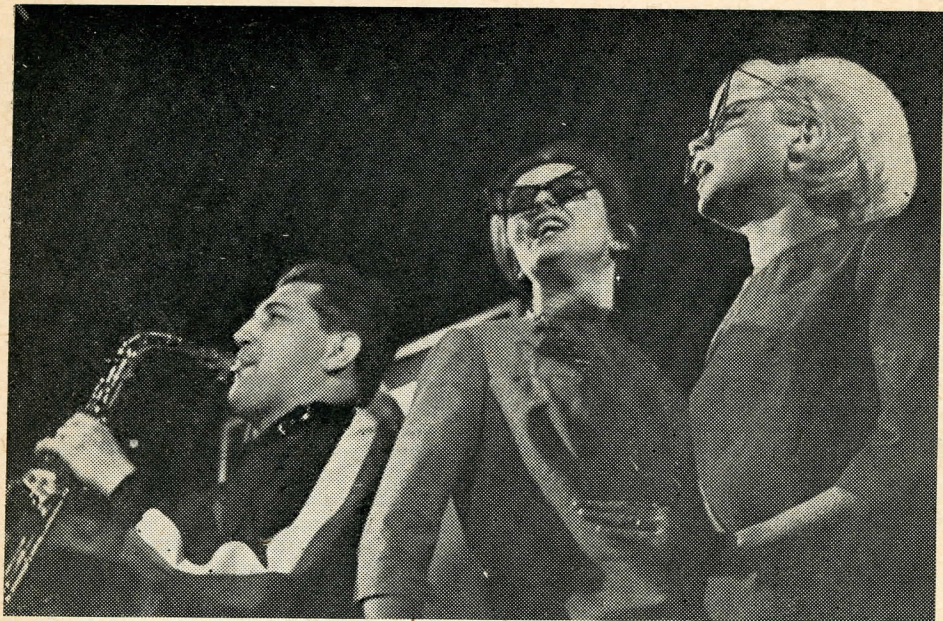
KAREL: Plánuju Národní divadlo. Ale to až v 19. století, to má ještě času dost.

BUŠEK: To je příliš daleko, Vaše výsosti.

KAREL (*máve rukou*): Raději to zakresleme hned. Jinde možná dělají výhledové plány kratší, ale v Čechách... přece znáš praxi. Ale co jsem to vlastně chtěl? Páže, přines poznámkový blok.

PÁŽE: Provedu, Vaše královská výsosti. (*Odchází*)

BUŠEK: Jestli dobře rozumím, máš, můj pane, v ouradku změnit směr investičního podnikání.



**Snímek Jiřího Prazáka z programu pražského Paravanu Dvě aktovky a diplomatka: L. Škvo-
recká, V. Nerušilová a K. Pilar**

KAREL: Co nám zbývá — do cechů vrážet prachy nebudu — tak nejlepší je začít stavět.

PÁŽE (*přitnází velkou tlustou knihu*)

KAREL (*sliní prst a nalistuje*): Tak tady to máme. Den po svátku svaté Doroty našeho letopočtu 1347 uvolněno 3000 kop grošů českých panu Buškovi z Velhartic na zahájení stavebního rozvoje. Podej, Bušku, medle, pánu svému výkaz činů svých. Tak co jste už postavili?

BUŠEK: Vaše výsosti, neukvapuj se, to není tak jednoduché.

KAREL: Při svaté Kateřině, jsou už nějaké ty bytové jednotky, nebo ne?!

BUŠEK: Hned ti to vysvětlím. Pojď sem, hochu, (*dává pážeti klíč*) zde je klíček od trezoru pro tajnou dokumentaci. V levém rohu je šedý svítek. Přines jej.

PÁŽE: Jak poručíš.

BUŠEK: Ale zachovej patřičnou ostražitost.

PÁŽE: Vždyt mám bezpečnostní školení. (*Odhází*)

KAREL: To je zas nějaká novinka?

BUŠEK: Teď leze do Čech kdejaká cizí chamrad. Zrovna včera o tom vydal nejvyšší hejtmán oběžník. Mám tam schéma nového padacího mostu.

KAREL: Na pergamenu?

BUŠEK: Nerozumím.

KAREL: Ten oběžník. Na pergamenu nebo na papíře?

BUŠEK: Na pergamenu.

KAREL: No prosím — a to je v měsíci hesla. Šetřte naše osly. — Když je vymlátíme na oběžníky, kdo potom ty oběžníky bude psát?

BUŠEK: Ty, výsosti, myslíš na všechno.

PÁŽE (*se vrací se svítkem*): Zde, urozený pane.

BUŠEK: Zavřels?

PÁŽE: Všechno podle směrnic.

BUŠEK: A pokropils kasu třikrát svěcenou vodou na ochranu před zlými duchy?

PÁŽE (*dotčeně*): Přeče to bylo v předpisech.

KAREL: Tak rychle, kam se poděly ty praxe?

BUŠEK (*dává pážeti svitek, který postupně rozvíjejí přes celou scénu*): Přijato od JCV.

KAREL: Co to je?

BUŠEK: Jeho císařské výsosti 3000 kop grošů českých. Z toho zřízena NSR.

KAREL: Co?

BUŠEK: Nejvyšší stavební rada, pětičlenná, s ročním obročím 5000 grošův — laciněji to nešlo. Je tam v ní také jako ideový poradce pan Smil Flaška z Pardubic, a ten od té doby, co od vás dostal řád zlatého rouna, tak pod 500 ani nehne. A NSR se nám dále rozčleňuje ve tři subkomise: komisi pro výstavbu hradů, komisi pro výstavbu podhradí, komisi pro ekonomické budování zemanských dvorců — dohromady zase 2000. A teď to začne. Projekční ústavy, plánovací komise, instituce pro typizaci — pak výzkumný ústav pro nové hmoty — no a k tomu ještě koordinační orgány...

PÁŽE: Dále císařský dohlédací úřad, hladomoroprojekt, baštoprojekt.

BUŠEK: Té eR...

KAREL: Co — při svatě Kateřině...?

BUŠEK: TR — technická rada, svaz uměleckých stavebních řemesel, ústav pro spolupráci s výtvarníky — to si vyžádal Arnošt z Pardubic pro Kosteloprojekt, Hradbotechna... a to by tak bylo všechno. Zatím jsou ještě úzkým profilem CC.

KAREL: U ostatků svatého Víta. Máš z mělnického zmatený jazyk?

BUŠEK: CC — císařské cihelny. Ale už jsme tam provedli technicko-organizační opatření.

KAREL: Co to je?

BUŠEK: Jmenovali jsme další tři náměstky ředitele, takže už jich je pět. Každému jsme zřídili vlastní operativní útvar.

KAREL: Hm... O kolik teď dělají víc cihel?

BUŠEK: Vaše výsosti, o to vůbec nejde. Důležité je, že jsme to pružně podchytili. Každý měsíc teď dostáváme tak krásné rozboř, proč cihly nejsou a proč to a ono, že až srdce v těle radostí usedá. A potom, potřebujeme šikovná místa. Ti z Panské jednoty už ani nevědí, co si vybrat. Je to samá protekce...

KAREL (*znechuceně mávne rukou*): Tak dál.

BUŠEK: Jo, ještě jsem chtěl navrhnout, aby při Vysokém učení pražském byla zřízena stavitelská fakulta. Potřebujeme vlastní mladé kádry.

KAREL: No, vlastně se mi to líbí. — A co jste postavili?

BUŠEK: Vždyť ti to, výsosti, vysvětluji. Zatím provádíme organizační zajištění. A potom, máme různé objektivní potíže.

KAREL: A co ty 3000 kop stříbrných?

BUŠEK (*zvolna*): Tak tenhle i letošní limit je už vyčerpán. Ale nevádí, nesplněné úkoly převedeme skluzem do příštího období.

KAREL (*vyskočí a praští do stolu*): Při satanu, co je tohle za hospodářství! Máme stavět půl Prahy, chrám svatého Víta...

BUŠEK: Ten podle harmonogramu nedokončíme. Až ve dvacátém století.

KAREL: ...hladovou zeď a ani nevím co ještě, a vy jste dosud ani nezačali. (*Zatřepe Buškem*) Vážně jste ještě nepostavili vůbec nic?!

BUŠEK (*v rozpacích*): Vaše výsosti, neručíž se čílit. Teď si vzpomínám — přece něco. Minulý týden jsme dokončili tvou rekreační chatu, jak sis přál, u Berounky. Máš v oumyslu tam chytat ryby.

KAREL: Chatu?

BUŠEK: Ano, ráčilš projevít přání. Jenom takovou malou, o dvou místnostech.

KAREL: Už si ani nevzpomínám.

BUŠEK: I nejnepatrnější přání císařovo je pro nás rozkazem a zákonem.

KAREL: Ale počkej, Bušku, lesy berounské, to mi něco připomíná. Nedávno jsem tam lovil a spatřil jsem — ale ano, ty mne klameš, přece se staví — zcela určitě si vzpomínám, krásný nový hrad na skále, pohádkový hrad — jako sen... a ty mi to zamlčíš.

BUŠEK: Vaše výsosti, rád bych přešel nedorozumění... Tam je Karlštejn, na tvoji počest.

KAREL: Dokonce Karlštejn.

BUŠEK: Jenomže je to individuální výstavba.

KAREL: A kdo je v českém království tak bohat?

BUŠEK: Jak bych to řek... ten hrad si vystavěl vedúcí stavocechu.

KAREL: Vedúcí stavocechu?

BUŠEK: Ano, z materiálu ušetřeného na té tvé chatě.

O p o n a

1. MUŽ: Zdař bůh, pane stavbyvedoucí. Mám se u vás hlásit.

2. MUŽ: Jo tak, vy jste ten novejš... a čím-pak jste vyučeněj?

1. MUŽ: Zedníkem.

2. MUŽ: A čím-pak byl otec?

1. MUŽ: Zedníkem.

2. MUŽ: A dědeček?

1. MUŽ: Zedníkem.

2. MUŽ: Člověče, co chcete na stavbě, takový kádr...

Josef Pohl a Miroslav Honzík

Nástěnková patálie

JIRÍ BILÝ

Naše nástěnka, jak už to bývá, visela na zdi a v září hlásala výzvy do májového průvodu, kdežto v květnu se na ni ještě třepotaly zbytky statistiky o výkupu podzemních brambor a řepy. Byla to zkrátka nástěnka nanicovatá. I rozhodli jsme se pro soutěž. Každé oddělení zajistí po dobu jednoho měsíce náplň. Na nás připadl prosinec. O soutěži a rozvrhu jsme se dozvěděli hned v lednu 1962. Svolali jsme poradu oddělení.

Na poradě jednomyslně přijato, že nástěnka bude určitě. Vypracován podrobný plán a dán ke schválení 14. ledna 1962. Za čtrnáct dní se návrh vrátil s připomínkami k přepracování. Na schůzi rozhodnuto některé připomínky přijmout, jiné řádně prodiskutovat.

18. února jsme přepracovaný návrh předložili nástěnkové komisi k posouzení. Komise návrh odsoudila a vrátila. Po prozkoumání zdůvodnění odsouzení jsme přepracovali návrh velmi podstatně: místo vánočního zamyšlení jsme se rozhodli zařadit výzvu pro jarní měsíce. V březnu na schůzi návrh zamítnut s podotknutím, že prosinec má být měsícem zamyšlení nad uplynulým rokem. Do konce března jsme přepracovali původní námět na statistiku, která měla být pouze doplněna prosincovými ukazateli. V polovině dubna jsme byli pokáráni, neboť prosinec je měsíc výhledů. Nástěnka má být perspektivní. Koncem dubna bylo vymyšleno heslo: Vpřed za splnění úkolů roku 1963.

V květnu se jednání pozdrželo, protože se muselo zdůvodnit, proč nástěnka v roce 1961 zaostávala. Teprve v červnu náš perspektivní návrh přišel na pořad jednání. Heslo odsouzeno jako schematické, otrlé a málo původní. Nástěnka v prosinci se má zabývat — vzhledem k vá-

nočním svátkům — vztahem mezi lidmi.

Do 15. července jsme vypracovali nový návrh, v němž všechno dýchalo pohodou, láskou, mírem. Inu vánočně. Pro dovolené jednání odloženo na začátek září. V prvním týdnu září jsme se sešli. Náš vánoční návrh byl ostře kritizován. Je třeba pohody, ale nezapomínat na kritiku. Nejsme přece všichni andělé a můr ještě zdaleka není vybojován. Obsah nástěnky vyznívá přespříliš pacifisticky. Musíme pamatovat, že sice jsme všemi silami pro mír, ale současně i na strážii.

Nová verze nástěnky byla tedy zamítnuta. Rozhodli jsme se vypracovat tedy osnovu, jak dělat nástěnky. Osnovu jsme dali ke schválení ke konci září. V říjnu jsme vypracovali osnovu, jak zpracovávat osnovy. V listopadu se vypracovaly teze osnov pro zpracovávání osnov nástěnky. V polovině listopadu schváleny teze. Koncem listopadu schválena osnova osnovy, v polovině prosince konečně sama osnova.

Osnova má mít tyto body:

I. Úvod

II. Hlavní myšlenku

III. Závěr — pokud možno perspektivní

Konečně 27. prosince jsme vyvěsili nástěnku. Měla na bílém podkladě fotografii vánočního stromečku, vedle ní stál vójak ve zbrani. V druhé části pak byl umístěn nápis:

I. Milé soudružky a soudruzii, milí spolupracovníci!

II. Příjemné svátky vánoční

III. a hodně zdraví a pracovních úspěchů v novém roce 1963
vám všem přeji pracovníci.

MILÝ ČLOVĚK

Měl vždycky uklizený pracovní stůl. Na pracoviště ozdobené květinami docházel vždy včas. Na schůzích byl aktivní. Jeho diskusní příspěvky byly stručné a věcné. Nábor na brigády plnil stoprocentně a nepokoušel se zvat kolegyně na kávu a prohlídku sbírky motýlů. Pro každého měl vlídné slovo a milý úsměv. Výborný člověk. Jenom práci za něj museli dělat kolegové.

Jiří Bílý

PĚJME KYČE DOKOLA

Názorná
instruktáž
pro autory,
interpretu
a posluchače
tzv. lidovek

Text:

Jaroslav Vedral

Melodie:

Zdeněk Matouš
a Jaroslav Vedral

Pod tímto názvem, vážení a milí,
procházku krátkou jsme vám připravili;
na malou chvíli pojdte, prosím, s námi:
chceme se letmo projít lidovkami.

Nebudem zkoumat, kterak se to stalo,
že přišly na svět, že jich není málo ...
Lidovka prostě stále ještě je tu,
navzdory všemu čile má se k světu.
O její rozvoj starají se hezky
kapely, pěvci, četné gramodesky.
Lidovku hned tak nepotrefí krize:
vždyť je tu Valdauf, rozhlas, televize.
Jenom to zkuste, lidovku nám hubit —
lidovka naše, ta se nedá ubít,
ta píseň krásná, jímavá a pestrá ...
(Zkusil to Štuchal vloni na Silvestra:
byť spouště koltů sebevíce mačká,
nesvede nikdo skolit Strahováčka!)

Ponechme tedy zbraně nenabity,
naopak právě — rozbuňme své city
písněmi těmi, po nichž baží davy,
neboť se lehce, nenáročně tráví,
oblaží srdce, oblaží i duši ...
Nechme ty písně jemně plouti v uši,
ať onáší nás jejich poezie.

Lidovka naše kéž nám dlouho žije ... !

Nejprve slyšme, kolik kouzla chová
— lidová píseň valčíková.

PŘIJĎ VEČER K NÁM

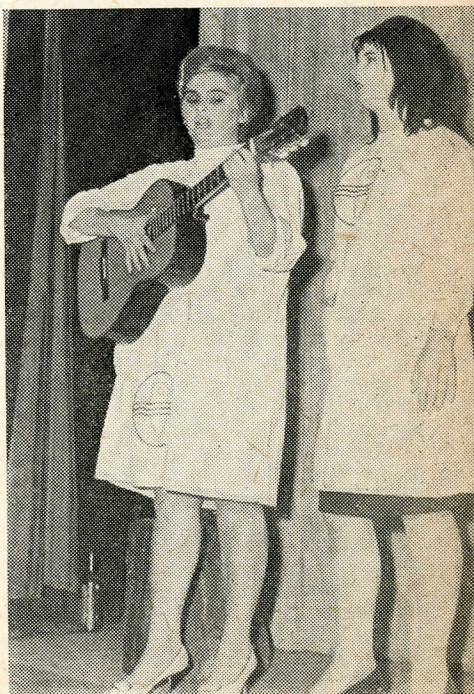
*Honzičku můj rozmilý,
přiď dnes večer na chvíli,
přiď se se mnou pobavit,
mé srdečko potěšit.*

*Přiď večer k nám,
já tě čekám.
[:Přiď, moje potěšení,
a já ti políbení
z lásky dám.:]*

*To víš, moje Mařenko,
že pod tvoje okénko
přijdu večer zazpívat,
říci ti, že mám tě rád.*

Přiď večer k nám ... atd.

**Pražákův záběr z vystoupení Flogistonu —
souboru lékařské fakulty hygienické v Praze**



Tak to byl valčík. Mnoho toho není, stačí tu láska, moje potěšení, když ona po něm, on zas po ní touží — to nejčastěji jako námět slouží. Lacině téma několika slovy lehce se vplete v rytmus tříčtvrťový.

Leč složit polku — to chce více cviku, má totiž mnohem širší tematiku. Polka buď líčí, jak si výská chasa, když v našem sále rozezní se basa; též zemědělskou náplň mítí může — hle: „Čočovička“, „Brambory a růže“; dělnickou polku složit kdybys chtěl, vraziš tam bagr, jeřáb, karusel.

Polka chce říznost, žádné velké lkání, jadrná slova, snadná ke zpívání, vždyť přece pro lid je to vytvořeno; pak dá se tomu vhodné zvukné jméno a svižná píseň — díky svojí kráse — z rozhlasu obden poslouchá se.

ANITA

*Měl jsem hezkou panenku namluvenou,
ta mi dala nedávno na shledanou.
Když si dala,
ať si dala,
můžeme se rozejt,
já si přece můžu jinou
holku namluvit.*

*Ani ta růže věčně nekvete,
i ta láska zmizí.
Co na tom, že až se rozejdeme,
budeme si cizí...
Nebudu si přece nohu za krk věšeti,
raděj se poohlédnu po jiném děvčeti.
A na tě budu potom někdy snad
jenom vzpomínat.*

Teď ale dosti skočných melodií, vždyť také mnozí mezi námi žijí se smutkem v duši: zalíbení mají v pomalých písních, které tklivě lkají o mládí prchlém nenávratně v dále... Pří téhle písni zrak se zvolna kalí a po parketu noha klouže snivě, zatímco hudba zní tak omámivě...

Taková píseň musí býti vždycky laděna bolně, takřka elegicky, ukázat, jak je marný život lidský, a vyzníť apaticky, flegmaticky, melancholicky, nostalgicky, ba až tragicky.

Taková píseň dojemně když znívá, tu mnohá slza skane v pěnu piva.

Nakonec tedy po té polce břeškné — ať zazní tiše tango teskné...

NEMOHU SPÁT

*Nemohu spát,
musím se ptát,
proč už mě nemáš ráda,
proč tě má kamarád...*

*Proč láska tvá
uprchla v dál,
proč osud neúprosný
tebe mi právě vzal...*

*Ty odešlas —
a já zůstal jsem sám
jak v plotě kůl
— nikoho už nemahahahahám...*

*Nemohu spát,
musím se ptát,
proč už mě nemáš ráda,
proč tě má kamarád...*

Āch jo!

METODICKÝ DOVĚTEK

Aby vyznění písní uvedených v našem pásmu mělo náležitý dopad na diváka, nutno jim při přednesu věnovat co jejich jest. Tak např. valčíková lidová píseň. Přijď večer k nám zazní nejlhodněji v podání smíšeného dua: verzi zpívají zpěvák a zpěvačka střídavě, laškovně přitom po sobě pokukujíce, refrén pak zapějí dvojhlasně, pokud jsou toho mocní. V notové příloze druhý hlas neuvádíme, abychom zbytečně nesešněrovali průbojně individuality, které se dokáží vyvíhnout nad obvyklou tercii (často až o půl tónu). Radostnou náladu v sále vyvolá, když s dozněním posledních taktů zpěvák zpěvačku políbí, načež šibalsky jukne do obecenstva. Ona se nejprve jakoby stydí (znázorní sklopením obrví a přiložením malíku levé ruky ke spodnímu rtu blíže koutku), ale znenadání polibek opětuje. Pak oba křepce odbíhají: zpěvák tím, zpěvačka oním směrem, případně naopak. — Obdobně domýšlíme interpretaci písní ostatních.

A ještě malá poznámka závěrem: Když toto pásmo neuvadete, pak se vůbec nic nestane, protože ne zrovna tyto, ale mnoho a mnoho podobných písní stále ještě hrají a zpívají druzí za vás. A je to jen o to horší, že to myslí docela vážně.

TWIST O BÁZNI

Z programu amatérského souboru Saturn z Brandýsa n. L.
Hudba i text: Jindřich Brabec

Recit. *Dmi* *Gmi* *Dmi* *A7*

Kdo se v noci bo-jí má černé my-šlen-ky, těžko věru ří - ci proč,

Gmi *G9* *C7* *Twist tempo*

když zapraská chvojí leckdos tiše stojí těžko vě-ru ří - ci proč.

Refr. *F* *B 9* *Es*

Po-ví-da-la bá- ba bá- bě, že prý v cestě strašej' hrá- bě, co tam ještě
Po-ví-da-la ji - ná smí-rou, že ve skále s černou dí-rou každý ve-čer

G7 *C7* *B*

e-legantně hravě nechal hrabě, nebožtík poví-dala pa-ní v šátku,
kdo - si pláče a pak skáče chudák

F *D7* *Gmi* *G7*

že v kostele na po-zlát-ku krůpěj krve ob-je- ví se, to že bu-de

C7 *B F* *B 9*

kri-ze. Jiná za-se v no-ci cí- tí, že do okna kdo-si sví- tí,

Es *G7* *C7*

že jí někdo ve snu le-sem u - tek' s masem

B *F*

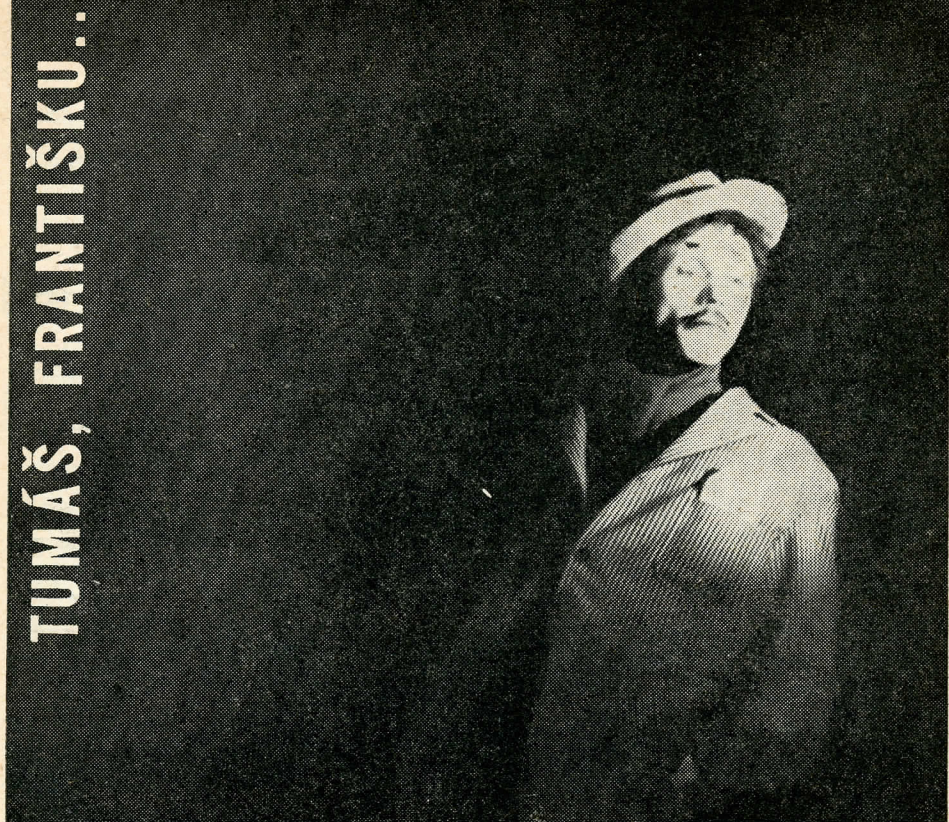
Ti se v noci bo-jí, co maj' černé my-šlen-ky a ti vě-ru vě-dí

D7 *Gmi* *C7*

proč. Pročpak straší děti chceme vyzvě-dě-ti, těžko věru říci

F *D7* *C7* *F*

proč, proč, tě - žko vě-ru ří - ci proč.



Na Chramostových snímcích E. Pergner — autor, režisér i výtvarník scénického pásma
Přijme se bílá paní, z něhož je povídka otištěná ma této dvoustránce

Slunce zapadalo a moře mělo nazlátlou barvu. To dole, na dně, rezavěly dělové koule. Asi před týdnem se tu vystřelily. Ona tady totiž byla bitva.

A tak se loď vracela domů a námořníci se těšili do teplých bačkor a na svoje mandaté ženské, až je budou hladit a škrábat fousama po hebkých tvářích.

Dole v podpalubí bylo naskládáno padesát živých zajatců. Čekali na svůj osud. Prý se nechají překvapit.

Kuchař neměl zajatce rád a říkal, že od té doby, co je vzali, se lodi přitížilo. Před válkou to bylo daleko lepší. Měl krmit i těch padesát zavšivených krků. A on, že je krmit nebude, a že by si s nimi věděl rady, ale kuchaře že se nikdo nezeptá, holt je jenom kuchař, a že s tím stejně sekne, až přijedou.

Námořníci jeho řečičky neslyšeli, protože zatím nebylo tak zle. Ale když se porce tenčily a tenčily a tenčily, tak se rozhodli. V noci zajatce vyvedli, ruce a nohy jim svázali, do kapes jim dali dělové koule, co zbyly, a hodili jich všech padesát přes palubu. Moře zažbluňkalo a na dně rezavělo o sto dělových koulí více.

Jenže udělali tu chybu, že se neporadili s kapitánem. Ten nadával: „Byly to vaše koule, že jste je vhodili do moře? — Vidíte. Nebyly. A čí to byly?“

Námořníci se styděli.

Ale potom zahučeli.

„To byly královo koule...“

„Vidíte! A na to, že by z nich král ull zvonu, na to jste nepomysleli...“

Na to opravdu nepomysleli.

Potom dal kapitán zastřelit dvacet námořníků a jednoho kuchaře.

Když loď doplula k pevnině, šel kapitán podat hlášení.

„Vaše jasnosti! Stalo se to a to. Nechal jsem zastřelit jednoho kuchaře a dvacet mužů!“

„To se stalo na vaší lodi. Mám pravdu?“

„Máte pravdu, Vaše jasnosti.“

„A vy jste té lodi velel. Mám pravdu?“

„Máte pravdu, Vaše jasnosti.“

„Velel jste dobře. Mám pravdu?“

„Máte pravdu, Vaše jasnosti.“

„Nemám pravdu!“ zařvala Jeho jasnost.

„Nemáte pravdu... Vaše jasnosti...“

„Jděte na loď a počkejte tam na mě. Já vás tam přijdu zastřelit! Mám pravdu?!“

„...“

„Nemám pravdu?!“

„Máte pravdu, Vaše jasnosti.“

Is kapitánem zastřelili dalších třicet mužů posádky.

Potom se Jeho jasnost odebrala, aby podala hlášení Vyšší jasnosti.

„Vaše Vyšší jasnosti! Stalo se toto a toto já jsem ráčil...“

„Co jste ráčil?“

„Toto a toto, Vaše Vyšší jasnosti.“

Za to, že ráčil, zastřelili Jeho jasnost a dalších čtyřicet námořníků.

Vyšší jasnost vezla hlášení ke králi v kočáře.

Král užívnul: „Co je...?“

„Králi! Račte se upamatovat. Asi před čtrnácti dny jste vedl válku.“

Král zasinil v kalendáři.

„Ano, vzpomínám. No, pochlubte se, jak jsme dopadli?“

„Co je? Velké ztráty?“

„Jeden kuchař, králi.“

„Milé...“

„A dva důstojníci a devadesát mužů, králi.“

„A dopadli jsme?“

„Dobře, králi.“

„No tak... My se radujeme.“

„Dovolte, králi... Ale stalo se toto a toto!“

„Tak někoho zastřelíme?“

Jeho Vyšší jasnost se začervenala.

„Nemí koho, králi. Všichni muži padli...“

„Hm... ale vyhráli jsme?“

„Zvítězili, králi!“

„To se tedy radujeme,“ řekl král.

Pak otevřel šuplík, vyndal vyznamenání a pověsil je Vyšší jasnosti na břicho.

„Františku... tumáš.“

EDUARD PERGNER



BRNĚNÍ

SLAWOMÍR MROŽEK

Když jsme otevřeli poslední bedny, zdá se lesk kovu prozrazovat, že jde o hliníkové nádoby. Namísto toho... Čert ví, co se v té distribuci stalo, ale dostali jsme čtyři sta nových brnění, model LANDS-KNECHT z 16. století. Vypadalo to na to,

že byla určena do rekvizit kteréhosi divadla, ale i kdyby tomu tak bylo, co by dělalo jedno divadlo s tolika zbraněmi?!

Co naplat, zboží je zboží a musí se prodat. Kolega Evžen, považovaný u nás za specialistu, pokud jde o reklamu, umístil několik brnění do výkladu a opatřil je vtipnými průpovídkami:

**BRNĚNÍ DO KAŽDÉ DOMÁCNOSTI!
OD DĚTSKÉHO VRNĚNÍ
KAŽDÝ VLASTNÍ BRNĚNÍ!
CO JE PLATNÁ ZEMSKÁ TÍŽE,
NEMÁŠ-LI SVĚHO PANCÍŘE!**

Navzdory průpovídkám nikdo brnění nechtěl. Naopak — zákazníci je brali na lehkou váhu, dokonce se jim smáli. Nepomohla ani další opatření kolegy Evžena, který dal vyhlásit, že s každým desátým brněním dostane u nás zákazník jako premií čepičku s pavím pérem a s každým dvacátým — pouzdro s nápisem Pozdrav z Krkonoš. Situace se navzdory tomu nezlepšila.

A tehdy přišel stařeček, který se nabídl, že nám celou zásobu brnění rozprodá. Nechtěl za to nic, než aby si jeho vnučka mohla koupit pár levných a moderních botek napříč tomu, že nemá ani dětskou, ani obří velikost, ale obvyklé ženské číslo. Nabídka byla přijata.

Stařeček nejdříve uspořádal tajnou poradou s kolegou Evženem a hned druhý den v době největšího návalu kupujících se protlačil k pultu a řekl:

- Chtěl bych prosím dvacet brnění. —
- Bohužel, dáváme už jen po dvou — odpověděl Evžen lítostivě.
- Ale já jich potřebuju dvacet! —
- Bohužel, to nemohu. —
- Ale já je opravdu potřebuju, pochopte to. —
- Bohužel... —

Nejdříve si jich všiml posupně vyhlízející muž se světlými vlasy a přeraženým nosem. Zastavil se a se zájmem naslouchal.

— Prosím vás pěkně, aspoň patnáct, já mám děti! — žádonil stařeček.

— Nemohu, vážený, nemohu, — bil se v prsa Evžen. — Opravdu to nejde. —

Za malou chvíli byli obklopeni davem. Uprostřed klečel stařeček a se slzami v očích prosil o pět brnění. Evžen si zakrýval oči, ale neustupoval.

— Kam se cpete, soudružko?! — vmísil se konečně do hovoru posupný blondýn s přeraženým nosem. A pak to začalo.

Na ulici, v parku, v obchodech a restauracích viděl jsem toho dne první šťastlivce v elegantních brněních, odpovídající na naléhavé otázky nedbale: Kde? Ale to víš, mám známou. Ale dostali je pryč i v obchodním domě, jenže to už je pryč, no znáš přece lidi!

(Přeložil Pavel Hajný)

VESELKA V ATOMICÍCH

SLAWOMÍR MROŽEK

Hej, daleko to u nás dotáhla technika, daleko...

Zenich měl u lesa slušnej kus laboratoře, nejmíň dva reaktory u císařský silnice a hnedka vedle chalupy pěkněj závod na chemickou syntézu. Nevěsta dostala vod táty věnem celou elektrárnu, na šikovným fleku, zrouna uprostřed vesnice, u kostela. A navíc eště měla v malovaný trubhe asi šest patentů z voboru biochemie. Nic divnýho, že se k sobě mladý hodili a že jeho i její rodiče souhlasili se svatbou. A tak se v Atomicích chystala veselka.

Zrouna jsem za studena válcovál plech, když mě nevěstin bratr přišel ma tu veselku zvat. Byl to urostlej vědec, kamarádili jsme spolu už na fakultě. Pánaboha pochválil, bosý nohy si vytřel vo věchet slámy přede dveřma a posadil se na stoličku.

Sotva jsme si rozuměli, protože se k nám toho roku slíly hotový mračna tryskáčů a postavily si startovní plochu za stodolou. Každou chvilku některej vzlítlnal a rušil nás hlučným šveholením.

„No jo, tak ji holt vdáváme,“ povzdechl si host. „Jen aby se na tý veselce nestrhla nějaká rvačka,“ povzdychl si ztrápeně.

„Ale co vás nemá,“ povídám. „Dyť je to mírová veselka, né?“

Eště čtvrthodinku jsme poseděli, koukali jsme, jak se po cestě vracejí děti z univerzity a jak starej Józsa sváží do stodoly pohonný látky. Potom se družba rozloučil a šel.

A pak nadešel den, co jako měla bejt ta veselka. Vyšlo jim to trochu nešikovně, protože zrouna v tu dobu u nás začali přeměňovat přírodu. Co bylo zalesněný, vykáceli, ale zato zmeliorovali, a pouště zalesnili. Řeku vobrátili, aby tekla ma druhou stranu. Proto jsme to teď měli do kostela vo kus dál a ma mým dvoře vznikla hospodářsky náramně důležitá přehrada, takže jsem nemoh votevřit dveře a těžko jsem se dostával z chalupy ven.

Když jsem přišel do stavení, kde byla ta veselka, zrouna začínalo čepení. Družičky zpívaly:

Včeras byla švarnú pannú,
dnes máš hlavu povázanú;
včeras byla pod věnečkem,
dnes máš hlavu pod čepečkem.

Potom udělaly nevěstě elektrickou masáž a vedvedly ji do tlakový komory.

Hosti zatím přibejvalo. Všichni měli na sobě lidový termostaty, navlečený přes tmavomodrý proužkovaný šaty. Některejm už se kouřilo ze skafandrů. Na dvoře práskali nachmelený piloti z vejfuků. Psi štěkali.

Teprvá po kostele začala vopravdická zábava.

Stál jsem na lavici na záspi, abych se nalokal předvečerního vzduchu. Ze seknice sem bylo slyšet hned dodekafonickou, hned zas elektrofonickou muziku, pěkně vod podlahy. Co chvíli se vozejavlo juchání a podupávání. Bujný tvůrčí síly kypěly a klokotaly. Na nebi vyšla první hvězda. Děcka po ní házely kamením.

Zábava se pěkně rozproudila. Někdy před jedenáctou skočil doprostředka mladej Krušina, ten z druhýho břehu, nejlepšj tanečník, zpěvák a lidovej vypravěč. Párkrát se zatočil, postavil se před muziku a zaspíval, co mu zrouna napadlo:

Radujem se velice,
jak umíme dělat,
štěstí naší vesnice
je v odchovu telat.

Všem se to hrozně líbilo. Začali plácát a hlasitě se smáli. Vtom se vodrazil mladej Mícha, třikrát si dupnul, pošoupnul si čepici na stranu a vodpověděl Krušinovi:

Radujem se velice,
chcem se smát a jásat,
štěstí naší vesnice
je jen v chovu prasat.

Zase smích a potlesk. Pár mládenců popichovalo Krušinu, aby si to nenechal líbit. Ale Krušina ani nepípnul, připlížil se zezadu k Míchovi a z čista jasna na něj vypálil atomovou hlavici, kterou měl skovanou pod košili. Mícha se zapotáčel a začal vyřizovat, ale stačil eště zmáčknot knoflík u kajzrroku a z vodpalovací základny v pravý nohavici pustil Krušinovi raketu středního doletu rounou mezi voči. Určitě by byl Krušinu voddělal, nebejt toho, že mu selhal poslední stupeň rakety a raketa se vodchýlila z dráhy. Krušina ustoupil, zapotáčel se a vopřel vo tepelnou bariéru, ale ta praskla a Krušina spad do nejnižší teploty při stále stoupajícím koeficientu.

„Lidičky, co to děláte?!“ křičel nevěstin táta a ukazoval ma starodávnej nástátnej Geigerův počítač.

Ale to už vypuknul zmatek a rvačka, uprostřed seknice z něčehož nic rostlo vobroský modrý kapradí — jako dycky při zesílený radioaktivitě v uzavřený místnosti. Už lítaly i jiný rakety, jedině Bambula byl slušnej a a tradičně se voláně nožem. Najednou se vozvalo příšerný pískání. To hospodář, když viděl, že hosty jináč neuklidní, přiskočil k domácímu rezervoáru, votočil koubntkem a pustil do seknice votravný bojový pliny.

Všichni si honem navlíkali kombinézy, ale ta moje nebyla dost hermetická, a potom už jsem byl trochu vochrápanej, tak jsem si řekl, že všeho s mírou, i zábavy, a že je na čase jít domů.

Noc byla jasná, protože vod chalupy, kde byla ta veselka, se linulo takový záření, že jsem krásně viděl na cestu. Šlo se mi docela pěkně, protože cestu dvakrát za sebou pokropil radioaktivní deštěček. Vadilo mi jen

to, že mě páčila žába, ale to se po zábavě stává, a potom ešte to, že mi začaly růst nadbytečný nožičky, tři páry na každý straně, zelenej roh na čele a na hřbetě chitinovej krunyř. Konečně jsem dolez k chalupě, protáh se skulinou ve vokenním rámu, a když jsem si našel tichý místečko na listě za skříní, dost daleko vod pavouků, klidně jsem při vzpomínkách na tu hluchou veselku usnul. (Přeložila Helena Stachová)

Obranný pakt

Celým Atlantikem se roznesla nanejvýš překvapivá zvěst: Žraloci uzavřeli s ostatními dravými rybami obranný pakt.

Mořská drobotina se podivila. Tresky, platejzi, langusty, medúzy, všichni se ptají: Ale proti komu? Snad ne proti sardinkám? Všichni dravci jsou přece s nimi! Tak proti komu?!

Zástupce žraloků se usmál a řekl: A-co velryba?

Velryba? — diví se všichni kolem, — velryba je přece vegetarián, živí se planktonem!

Dovolte, abych se zasmál, říká zástupce žraloků. Děláte, jako byste nevěděli, že se připravuje k útoku. Pod jejím velením se organizují obrovské armády sledů, sardínek a šprotů!

Rybí posluchačstvo ztuhlo úžasem: Copak si žraloci myslí, že by jim sardinky a šproti mohli ublížit jenom proto, že je vede velryba?

To ne, odpověděl zástupce žraloků. To ne, ale bojí se, že by se už třeba nechtěli nechat sežrat.

Napsal Benedikt Hertz (Přeložil Pavel Hajný)

Srdce otecké

SLAWOMÍR MROŽEK

Na velikonoční neděli po poledni jsme všichni seděli u prostřeného stolu a čekali na tatínka. Odešel totiž ráno, aby koupil velikonočního beránka.

Přišel k večeru s jakýmsi neoholeným pánem a oba byli takoví divní.

„Beránka jsem nedostal,“ řekl tatínek, „ale z toho si nic nedělejte, děti. Tady ten pán mi prozradil, že se jmenuje Beran. Poznali jsme se u oběda a on souhlasil s tím, že půjde se mnou, abych ho mohl posadit na stůl.“

Maminka řekla, že to nikdy nedovolí. Tatínka to trochu mrzelo: „Nemáš kous-

ka porozumění pro děti?! Chceš, aby byly vychovány bez tradice? Vždyť si může vyzout boty.“

Pan Beran stál stranou a jen se způsobně kýval. Pak tatínek řekl, že nepustí, aby se dětem ubližovalo, a tak jsme ho nakonec posadili. Ale ne na stůl, protože to maminka nechtěla dovolit, ale na kredenc vedle dortu. Babička se obávala, aby nenakazil dort jakýmsi bakteriemi, ale tatínek povídal, že pan Beran je dobře dezinfikován.

„Pane Beran,“ řekl tatínek, „posedíte hodinku, dvě, jenom nekývejte nohama,

nebo nám poškrábete polituru. Taky bych vás měl, myslím, něčím ozdobit, ať je svátečnímu obyčejí učiněno zadost.“

Pak jsme zasedli ke stolu a začali jsme si přát hezké svátky, jak se to na velikonoce dělá.

Pan Beran seděl nějaký čas klidně, ale potom se začal vrtět a shodil dort.

„Nevrťte se, člověče,“ řekl tatínek, „už jste někdy viděl, aby se velikonoční beránek patlal v těstě!“

Pan Beran zavolal tatínka a něco mu šeptal do ucha.

„Vyloučeno,“ řekl tatínek. „Žádnou vodu nedostanete. Teď máme rodinnou pohodu.“

„Tak slez!“ vyhrožoval pan Beran.

„S vámi je ale práce!“ řekl tatínek.

„Ach, to srdce otecké, co vytrpí pro tradice!“ A postavil vedle něho lahvičku s višňovkou.

Ještě dvakrát potom pan Beran zlobil a říkal, že sleze, a tatínek pokaždé musel vedle něho postavit novou láhev. Když začal zlobit potřetí, tatínek ho prosil: „Pane Beran, posaďte ještě chvíli, ať mají děti nějaké mládí. Já už višňovku nemám.“

„Nemáte?“ řekl pan Beran. „Tak to já slezu. A tady je můj občanský průkaz. Já se vůbec nejmenuju Beran.“ A slezl s kredence.

Tatínek je teď právě ve vězení pro ublížení na těle. Má se vrátit zase o velikonocích. (Přeložil Václav Čapek)

Prosbá

JANUSZ OSEKA

Když je nouze nejvyšší — pomoc boží nejbližší, praví přísloví.

Soudruh Majoránek v boha sice nevěřil, avšak bylo-li třeba, dovedl na to pozapomenout. Očekáváje v brzké době možné nepříjemnosti, vkročil se zbožnou myslí do nejbližšího chrámu a takto se modlil:

— Dobrý bože, dej, aby se mi na nic nepřišlo! Já jsem to přece nejdřív nechtěl udělat, ty to přece víš. Buď tak hodný a dej, aby se mi na to nepřišlo! Jinak by mě přeřadili do výroby (a kdoví, jestli by mě i nezavřeli) a to ty bys jistě nerad. Já ti za to slibuju, že se už v ateistickém kroužku nebudu hlásit o slovo a děti dám tajně zapsat na náboženství, — modlil se vroucně soudruh Majoránek, počítaje s tím, že pámbu nemůže být vševědoucí natolik, aby mu z toho nešla hlava kolem alespoň tak jako soudruhu Majoránkovi, který ve skutečnosti žádné děti neměl.

Anděl dočetl modlitbu a podíval se tážavě na pánaboha.

— Co je to zač, ten Majoránek? — zeptal se pámbu.

Anděl zalistoval v knize prosebníků, ale pod jménem Majoránek našel jen

odkaz: viz kniha hříšníků. A nenaleznuv ho v knize hříšníků lehkých, přeskočil rovnou těžší a střední a sáhl do poslední, nejobsáhlejší, aby z ní přečetl fakta o soudruhu Majoránkovi.

— Táák? — dopálil se pámbu. — Okrádá stát? A doufá, že mu to projde? — Uvědomte o tom patřičná místa! A hned! Stalo se.

A soudruh Majoránek, který byl zkrátka nato odsouzen k peněžité pokutě a přefazen do výroby, se od té doby mylně domnívá, že pámbu neexistuje.

(Přeložil Pavel Hajný)

Julian Tuwim

Diskuse

— Úžasně zajímavé — povídá.

— A oč jde? — zeptal jsem se.

— Nevím, ještě jsem to nečetl.

— Aha — povídám. — Já jsem to četl a také nevím.

(Přeložil Pavel Hajný)

TULIPÁN

Píseň z kabaretu Jonáš a tingl-tangl

Hudba: Jiří Šlitr / Text: Jiří Suchý

Rubato

E^b *Cmi*

Přišel mi k svátku gratulovat Olda a přine-sl mi žlutý tuli-pán

Fmi7 *Abmi* *B7*

a pěknou repro-dukci od Ma-rol-da, je na ní vidět bitva u Li-pan.

E^b *Cmi*

Pověsil jsem si obraz do po-ko-je a tu-lipán jsem pod něj postavil,

Fmi7 *Abmi* *E^b* *F[#]dim* *Fmi* *B7* *E^b*

jó, u-mě-ní a kytky, to je mo-je, pak jsem to s Oldou všechno osla-vil.

Valčík *Cmi*

Proč nechal jsem tu-li-pán pod o-bra-zem, proč?

D7 *Cmi*

Proč jsem ho radši ne-po-stavil na zem, proč? Když výstfel padne

G7 *Cmi* *A7*

voják se ká-cí, tu-li-pán vadne, barva se ztrácí, i kytka pozná,

D *B7* *Rubato* *E^b*

že bitva hrozná ži-vo-tu ne-svěd-čí! A pro-to tvrdím,

Cmi *Ab*

že když kvůli pá-nům se začnou li-di mezi se-bou prát, neprospívá to

Abmi *E^b* *F[#]dim* *Fmi* *B7* *E^b*

vůbec tu-li-pá-nům, a nezló-bte se, já mám kytky rád!

SVĚT JE PROTO, ABY BYL

Píseň z televizního pořadu Písničky na zítřka
Hudba: Bedřich Nikodém / Text: Jaromír Hořec

Svižně

Svět je proto, a- by byl, je- nom pro to je tu. Pro tu vě- tu
slo- ži- tou i jed- no- du- chou větu. Květ je pro to, a- by kvet,
je- nom pro to je tu. Vo- lá zdo- la pod boto- ů: "Pozor, ta- dy
kve- tu!" Dám re- cept je- diný těm, co zvol- na chá- pou,
ať neš- lapou kvě- ti- ny, ať si jin- de šla- pou. Svět je proto,
a- by byl, prá- vě pro to je tu, a- by se nám za- líbil,
a- by - zpí- val, a- by žil a slunce rá- no roz- sví- til, prostě,
a- by svět byl, a- by ce- lý svět byl k světu!



Z TEXT-APPEALŮ PARAVANŮ

OGARSKÁ DOLINA

PAVEL BOŠEK

Nad Ogarskou dolinou se vypíná kopec. Ogarský vrch mu říkají. Na něm stojí salaš, v ní pak je Rek, ovce a já, tedy bača.

Probouzím se do časného mrazivého letního rána. Podle slunce mohou být tak čtyři hodiny. Krásné ráno — čiré jak lidová výšivka — úplný ÚLUV. Protáhnu se a běžím k potoku. Zívám a potok zurčí. Zurčí jak orchestr cimbálů, zurčí jakoby na pěknou notečku. Ledová voda, ech ta osvěží. A ten vzduch, ech vzduch ten jakbysmet. V salaši zapíjím ovčí sýr ovčím mlékem a navlékám ovčí kožich. Ovčí kožich, ovčí mléko, ovčí sýr. Ech ovčí! V ruce svírám píšťalu a běžím k Samotáři. To je kámen. Ovce vzbudím až za hodinu, ať se vyspí. Cestou písknu na Reka — to je pes. „Reku, koncert začíná, celou hodinu máme pro sebe!“ A celou hodinu pískám do kraje. „To hraju, Reku, tobě, horám a lesům. Zkrátka pro lesy, vody a stráně. A nazpaměť. Ech nazpaměť!“ Utekla mi žena, utekla. Tak co, do kopců a být sám, och sám! A tak to šlo den za dnem. Ovce, Rek a píšťala. Ovčí mléko, ovčí sýr, ovčí kožich. Je šest hodin třicet minut. Vyháním ovce ven. Ech, co jich je. „Běžte, robátka, teď pískám jenom vám!“

Odpoledne zaslechnu pod Ogarským vrchem lidské hlasy. Ech, dlouho jsem je už neslyšel. Pomalu se jich bojím. Pevně sevru v ruce čagan, běžím k Samotáři — to je ten kámen, vyskočím na něj a zavýskám: „Ech, ech, juch, juch!“ A to několikrát. Připočteme-li ozvěnu, pak ještě vlastně vícekrát. Křiknu: „Hory, lesy, žiářkové se špihají na Ogarský vrch.“ Proč nejdou po stezce, proč se špihají tou nejneschůdnější cestou? Asi to bude naše smělá mládež a hledá překážky. Ten první má kol pasu omanou barevnou harasku a ostatní se jí přidržují. Blíží se poměrně rychle. Jen ten zrzavý, brýlatý nějak nemůže. Ech, nemůže! Pod paží svírá futrál. Futrál na třicet čaganů, nebo

dvě vzduchovky, nebo jedny housle. Výskám jim na pozdrav:

Vítejte, vítejtééé,
luďčnkové dobrý,
copak mi nesete, nesetééé,
větrem ošlehamí.

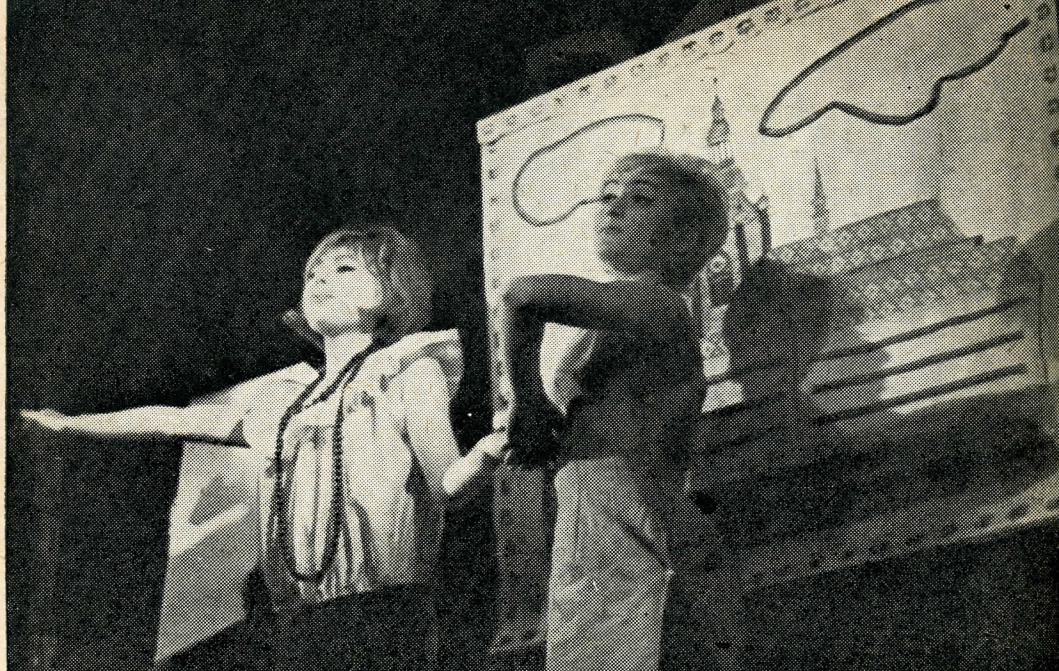
Oni pochopili, odpovídají a sem tam i cifrují:

Neseme, nesemééé,
z Ogarské doliny,
neseme, nesemééé,
vám čerstvé noviny a tisk!

Zastavují se na malé planince asi 200 metrů od salaše. Obklopují malý pomníček a čtou: „Zde skončil pod tňhou folklóru mladý slovenský spisovatel Vlado M.“ Víc nejde přečíst. Ten zrzavý, brýlatý vytahuje z futrálu housle, výskne a křikne: „Chvapy do tego — juch!“ A všichni držiče se vzájemně za ruce tančí a zpívají kolečko z Horevltavi „Já mám rád tu kudrnatou Renátu“. Najednou se přistihnu, jak začínám cifrovat. Jedna cifra, druhá cifra, samá cifra — však víte, jak to dneska na salaši chodí. Dotančili a běží ke mně. Neběží špatně. Bože, mládí, ech mládí. Běží síla, síla. Běží krása, krása. A tady je vítá ovčí kožich, ovčí mléko, ovčí sýr. Rek skáče a štěká. Já jenom skáču. Už jsou u mne. Obklopují zarostlého a neupraveného baču. Jeden z nich předstupuje před ostatní:

„Jsme soubor Ludová zornička Vlado Miňáče z matematicko-fyzikální fakulty z Prahy. Přijeli jsme pro nové písně a tance. Pro lidovou poezii.“

Trochu mne to zarazilo. Do dneška jsem myslel, že folklór vzniká jen ve velkoměstech a v Brně. Dvě děvčata mi podávají kroniku souboru. Ostatní mne fotografují. S Rekem,

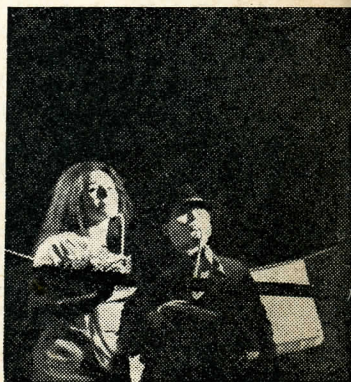


Poslední pořad Paravanu má název Dvě aktovky a diplomatka (napsali J. R. Pick a P. Bošek s J. Kinclm); na Pražákových fotografiích z tohoto představení J. Lichtenbergová, Z. Škvo-recká, S. Bruder, J. Hálek, M. Pokšťeflová, V. Nerušilová a A. Havlíčková (na str. 22)

bez Reka, s ovčemi, Reka a ovce a nakonec Reka s čaganem.

Ta dvě děvčata jsem pozval do salaše. Ať ochutnají ovčí mléko a ovčí sýr. Je zdravý. Ech, jak hltala! Ta jedna si mne stále prohlíží jako figuru na národopisné výstavě.

Ríkám si: „Martine, ludku milý, jen klud!“ Ne, kožich není pro vás, na tom spala jen jedna panenka, a ech jak spala. Dívky dopily, dojedly. Vynáším pro ostatní džber ovčího mléka a kolo ovčího sýra. Sedám si mezi ně, jako mezi rodné. Jeden přes



druhého žádají, abych něco zazpíval a zatančil. Prý: „Bačo, zpívej a tancuj!“ Začínám zpívat a už ani nevím, z kterého zpěvníku pro soubory jsem se písničku naučil a kdo jí upravil. Někteří si to zapisují. Zpěv se nese do Ogarské doliny. Ani tam nebudou lidé překvapeni. Znaří jich z rádia dost. „Bačo, nějakou halekačku!“ Pomalu vstávám, vyskakují na Samotáře — to je ten kámen — ale vzápětí se vrátím pro čagan. Nehalekám nikdy bez čaganu. Tak, teď už je všechno v pořádku, a do údolí se nese:

Alenko, Alenkóóó,
jakkak se ti kozy pasú,
kamarádeč, kamarádečkóóó,
zahraju ti na basú.

Jedna z nich, patrně Alenka, vyskakuje, dává

ruce k ústům a odpovídá:

Něpasú, něpasú,
je jim zima,
ty jsi jediná,
kamarádeč, kamarádečka mojá.

Jaký důvtip. Všichni tleskají. Takový nesmělý chlapec bere můj čagan a zase jedna cifra, druhá cifra, snad to bude nějaký účtní.

Tma pomalu houstne, nastává loučení. Děkuji za všechno, za písně, za tance. Za poezii i ovčí sýr. Mávám za nimi. Zase jsem sám. Ovčí mléko, ovčí kožich, ovčí sýr. Z kožichu vytahují tranzistorové rádio, abych si poslechl pořad orchestru lidových nástrojů. Jsem lidový chlap. Zítřka přijede opravdový bača wartburgem z lázní a já, hory a lesy, Reku a ovce, přijedu zase za rok. Juch!

KABOURKIÁDA

JAROMÍR KINCL

František Kabourek byl mladý a nadějný divadelní ředitel. Ve svěřeném divadle měl 150 míst k sezení, žádný východ z nouze, tři organizační tajemníky, dva herce, jednoho osvětlovače a závodní výbor. Na repertoáru měl hry ze současnosti a na myslí hospodářskou soběstačnost divadla. V polovině sezóny došel k názoru, že sebekomornější konverzačka se neobejde bez herečky, a proto vypsál prostřednictvím Divadelních novin konkurs na toto nesystemizované místo, když si předtím vyžádal souhlas svého odborového orgánu.

Do několika dnů se začaly na jeho stole objevovat písemné nabídky talentovaných hereček, při jejichž čtení František Kabourek znatelně pookřál.

„Dověděla jsem se prostřednictvím svého partnera Cecila B. de Milase,“ psala jedna z nich, „o Vašem chvályhodném úmyslu angažovat všestrannou herečku do Vašeho divadla. Živě se zajímám již od dětství o divadelní dění a mám bohatou praxi v ochotnickém divadle. Hrála jsem paní kněžnu v Lucerně, Maryšu v Maryše, Ofélii v Hamletovi a Manon Lescaut v Hronově. Kromě toho jsem hrála řadu princezen se zlatou hvězdou na čele i jiných současných bytostí. Těším se na brzké podepsání smlouvy a volno mám v pondělí celý den, v úterý a ve středu večer, ve čtvrtek od 16.30 hodin a v pátek ve 12.30 hodin. Vaše Rosalie Vornáčková-Rajská. — P. S. Přikládám 21 různých fotografií z mých jevištních kreačí a



jednu fotografii civilní z 12. února 1906.“

Při čtení dalších dopisů byl František Kabourek vyrušován osobními návštěvami dalších adeptek, které v sobě pěstovaly po celý dosavadní život kvasící talent jen proto, aby jej mohly nabídnout právě jemu, mladému a nadějnému divadelnímu řediteli, jak byl Kabourek ostatně charakterizován již v úvodu. Některé z nich měly faryngitidu, některé strýčka na oblasti, některé svetř z Tuzexu a některé dokonce doporučení od lektora

lidové umělecké tvořivosti. Jedna z nich měla s sebou Kohouta, protože Šotolu měla ve vazbě.

František Kabourek neodolal tomuto přílivu svěží i tvůrčí herecké krve a podepsal smlouvy s dvanácti herečkami.

Ve svěřeném divadle má dnes 150 míst k sezení, žádný východ z nouze, tři organizační tajemníky, dva herce, jednoho osvětlovače, závodní výbor a dvanáctičlenný Výbor žen.

RUTNAR

J. R. PICK

Poznal jsem Rutnara asi před pěti lety.

Přijel tehdy na přehlídku ochotnických souborů s kabaretem nebývalé úrovně.

Sám si ho napsal.

Sám hrál hlavní roli.

Všichni se shodovali v tom, že je to výjimečný talent. Škoda, říkalo se, že to všechno, co dělá, nemá vlastně, přes veškerou poezii a tak, žádný smysl, je to spíš dada ...

Také mu to tak řekli.

Nyní patrně očekáváte, že příští rok přijede Rutnar na přehlídku s kabaretem nebývalé úrovně, sám si ho napíše, sám bude hrát hlavní roli, přes veškerou poezii smysl to mít nebude, bude to spíš dada, ovšem těsně před koncem bude jeden výstup zaměřený proti západoněmeckým revanšistům, takže se bude říkat, no, smysl to sice nemá, je to vlastně dada, ale přece jen tím, že je tam před koncem ten výstup zaměřený proti západoněmeckým revanšistům, přece jen to má určitý politický význam. Ten Rutnar je v podstatě ovšem dadaista, ale je záslužné, že to tam má. Vždyť konec konců, kdo jiný než právě Rutnar by byl schopen přesvědčit ostatní dadaisty o nebezpečí západoněmeckého revanšismu? Právě proto, že on sám je do určité míry dadaista, ovšem jen do určité míry, nesmí se zapomínat, že tam má ten výstup proti západoněmeckým revanšistům ...

Jenomže Rutnar příští rok na přehlídku nepřišel.

Ani přespříští.

Přišel až třetí rok.

Přišel, zahrál a zvítězil.

Všichni se shodovali v tom, že je to výjimečný talent. Takový ostrý politický kabaret, zaměřený do vlastních řad i ven, jsme tady ještě neměli. Ano, soudruzi, neměli. Neboť Rutnar ty tři roky, co nebyl na pře-

hlídce, nijak nezahálel. Nejprve šel do tvárny, pak do dolů, pak byl rok na státním statku v pohraničí. A mezitím psal. Všichni se shodovali: je to báječné, senzační, ostré a tak dále. Bude mu třeba dát možnost.

Rutnar dostal k dispozici jedno z předních pražských divadel.

Nyní patrně očekáváte, že Rutnar napsal ještě tři další ostré kabarety, zaměřené do vlastních řad i ven, ale vzhledem k potížím s osvětlovou besedou a příslušnými orgány nemohl atd. Nebylo tomu tak. Osvětlová beseda a příslušné orgány jeho ostré politické kabarety, zaměřené do vlastních řad i ven, nejen schvalovala, ale i podporovala. Kritika byla nadšena. Dokonce i Jiří Hájek poznal, že Rutnar je talent.

Jenomže stalo se toto:

Rutnarův výtečný politický kabaret nedokázal získat diváky.

Marně Rutnar neustále zvyšoval literární i interpretační úroveň kabaretu. Marně zařazoval mezi jednotlivá ostré politická čísla, zaměřená dovnitř i ven, písničky ze Semaforu.

Zbytečně si nechal ušít červenou vestičku, aby se podobal Jiřímu Suchému. Zbytečně má nyní oplétačky, protože chtěl do svého příštího programu zařadit striptýz.

Rutnar, při své příslovečné přímočarosti, tam zařadil ten striptýz jen tak mezi dvě čísla ostré politické satiry, a ne jako parodii na tento západní nešvar, jako to činí ostatní divadla.

Všchno bylo málo platné.

Příští rok začne Rutnar sezónu s oním dada kabaretem, s nímž před pěti lety oslnil přehlídku. Jinak by musel zavřít divadlo.

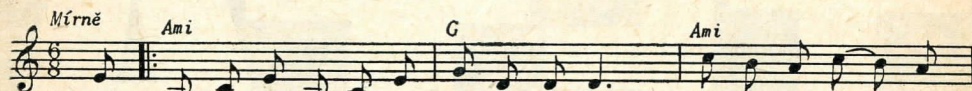
Jsem jenom zvědav, zda tam nakonec přilepí ten výstup proti západoněmeckému revanšismu. Ale myslím, že ne. Odradilo by mu to přece jen určitou část našich diváků.

BÍLÁ MÍSTA NA MAPĚ

Z programu amatérského souboru Sputnici

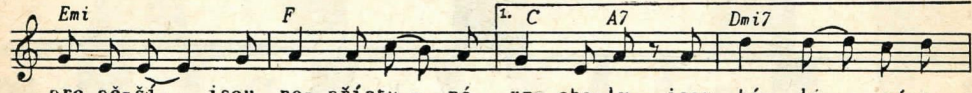
Hudba: Tomislav Vašíček / Text: Eduard Krečmar

Mírně *Ami* *G* *Ami*



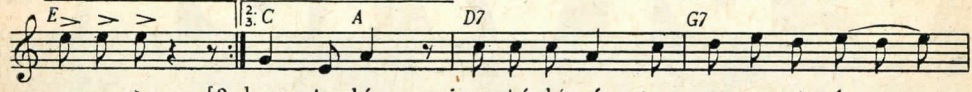
1. Jsou pro-blé-my, kte-ré se ne-ře-ší, jsou cesty je - nom
2. Jsou ve vě-do-mos-tech me-ze-ry, jsou ne-dě-li-tel-né
3. Člo-vě-če, máš-li strach pře-jít práh, zlidš-tě-ní hvězd je

Emi *F* *C* *A7* *Dmi7*




pro pě-ší, jsou ne-přistu-né vr-cho-ly, jsou bí-lá místa
po-mě-ry, jsou smutky, kte-ré
ve hvězdách. A všichni vy - jdem

E> *C* *A* *D7* *G7*




na mapě. [2.] ne-bo-lí, jsou bí-lá mí - sta na ma-pě, ó -
[3.] do po-lí i v bílých místech na ma-pě, ó .

C *Emi* *F* *G7*




jsem jenom průměr-ný člo - věk, tam, kde se ná-zo-ry tříš - tí

C *Emi* *F* *1. E7* *2. G7*




couvnu a ne-chám to pro věk pří - ští. [3.] - ští.

C *Emi* *F*



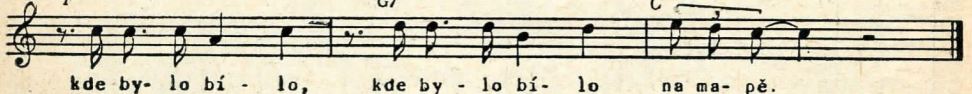
Na štěstí li-dé jsou ne-stejní a všichni ne- jsou

G7 *C* *Emi*



lhostejní, tak bu-dou mě - sta s o-ko-lím

F *G7* *C*



kde by - lo bí - lo, kde by - lo bí - lo na ma - pě.

JIŘÍ BÍLÝ

PAVEL BOŠEK

TETA V DIVADLE

DIVADELNÍ LEPORELO

OSOBY:

AUTOR

ŽENA

REŽISÉR

ASISTENTKA REŽIE
(KOMORNÁ)

TETA

JIM

LÉKAŘ

KOMORNÍK

TŘI MUŽI

TANEČNICE

Pozn. Nebylo psáno
s laskavým svolením
divadel

PROLOG

Po otevření opony je na scéně tato situace: Vzadu místo horizontu je divadelní opona, která je v této chvíli otevřena, ozývá se potlesk, jeviště je nasvíceno zezadu, čtyři herci se uklánějí zády ke skutečnému obecenstvu. Je to situace skončené premiéry, viděné ze zákulisí. Zadní opona se zatahuje, potlesk neustává, herci se na chvíli chovají normálně: jeden spíchává, jiný kývá na oponáře, aby roztahoval oponu rychleji. Stálé klanění, potlesk sílí, přechází ve skandování; při dalším otevření opony odejde jeden z herců do portálu a přivede vzpouzejícího se AUTORA, který je stejně vyjeven jako potěšen. Jedna či dvě opony s Autorem, pak herci nechají Autora samotného. Potlesk slábně, už tleská jenom galerie nebo Autorovi známi, pak pohasnou

reflektory, Autor si mne ruce a přijímá blahopřání herců.

AUTOR: Zaplat pámbu, tak už to máme za sebou.

HEREC: Dělalí jsme, co jsme mohli.

HEREČKA: No — však jsme z toho vytloukli divačák opon. Tak ještě jednou (podává ruku)...

AUTOR (potěse rukou): Děkuju. Copak teď, teď už je to dobrý, ale kdyby diváci věděli, co dá práce to všechno oběhat. (Vychází na předscénu a za ním se zavírá revuálka) Ale všechno musí mít svůj fád. — Napsal jsem hru. Hra se jmenuje Teta. Poslal jsem ji různým divadlům. Ponechal jsem dramaturgům čas a pak je začal obcházet. Ale víte co, podívejte se nejdřív na to, co jsem napsal.

1. OBRAZ

Procovský měšťanský pokoj. Sídlo staré bohaté ženy. Vzadu na zdi lékárníčka, označená červeným křížem.

JIM (vejde, ujistí se, že je sám, pak vyjme z lékárníčky lahvičku s velkým nápisem LĚK, vytáhne z kapsy podobnou lahvičku s nápisem JED, její obsah vlije do lahvičky s lékem, zamíchá, „lék“ vloží do lékárníčky, lahvičku s jedem do kapsy a spokojeně si mne ruce)

TETA (stará, bohatá, od pohledu držgrešle, v černém): Co se tu poflakuješ, Jime? Copak nemáš nic na práci?

JIM: Momentálně ne. Až odpoledne. Jdu hrát golf.

TETA: Mluvím-li o práci, myslím skutečnou práci — třeba někde ve správní radě.

JIM: Nezapomeň, tetinko, že znám přesně stav tvého bankovního konta. A nesluší se přece, aby jediný synovec tak bohaté dámy utrácel svůj čas nedůstojnou prací.

TETA: Práce ve správní radě není nedůstojná. Ostatně to není práce, ale činnost. Kromě toho se mylíš, Jime, čekáš-li na dědictví. Zítra přijde můj právní zástupce a všechny své peníze odkáže spolku pro založení psiho hřbitova. (Důstojně odpluje)

JIM: Zatracená baba... byl nejvyšší čas. Nesmí se dožít zítřka. Jinak je opravdu schopná odkázat prachy nějakým čtyřnohým potvorám. (Odejde)

TETA (se vrací provázena lékařem): Pojďte dál, doktore. Chtěla bych se s vámi poradit. Jim se mi nelíbí.

LĚKÁŘ: Ale, ale... Dopoledne jsem ho zahlédl ve městě, vypadá znamenitě.

TETA: Tak jsem to nemyslila. Duševně, víte? Pohrozila jsem mu dnes, že ho vydědím, a on se na mne podíval tak...

LĚKÁŘ: Jak se na vás podíval?

TETA: Jako by mne chtěl zabít... br... doktore, Jim mě zavraždí!

LĚKÁŘ: Ale, madame, nepřehánějte. Jim a vraždit?

TETA: Před chvílí jsem ho přistihla v tomhle pokoji. Málokdy sem přijde sám. Není tu nic k pití, leda moje léky... (zděšeně) ...léky, doktore, ano, stál tady u lékárníčky... počkejte... (Otevře lékárníčku a vydá lahvičku s nápisem LĚK) Prosim, doktore! Ráno byla skoro prázdná a teď je vrchovatá.

LĚKÁŘ (bere lahvičku): Dovolíte? (Přičichne) Mohu si zavolat?

TETA (nechápe): Samozřejmě. A kam?

LĚKÁŘ (už vytočil číslo): Lékárna U modrého anděla? To jste vy, Higginsí? Tady je doktor Hoggart. Poslyšte, kamaráde, co u vás kupoval dnes ráno Jim Maloney? — Zná, jistě. — Ne, ne, naprosto ne, to je úplně v pořádku. Myslím, že jsem s ním kdysi o tom sám hovořil. Děkuji vám, dobrý den. (Zavěsí. Chvilě ticha) Nebudu vám nic tajit, madame. Měla jste pravdu. Jim koupil dnes ráno v lékárně prudký jed, který účinkuje rychle a bezpečně. Jeho účinek nelze ani pitvou rozeznat od otravy houbami.

TETA (ohromeně): Otrava houbami... bože... dnes máme k obědu houby... já mu vyhrožovala, že ho zítřka vydědím... Co mám dělat? Doktore, poraďte... vždyť já už jsem vlastně mrtvý člověk. (Popadne

lahvičku) Hodím ji do... no... tedy, nařídím služebně, aby ji někam hodila.

LÉKAŘ: Je to rozumné, madame? Musíme předpokládat, že Jim vás chce zavraždit.

TETA: To je strašné slovo. Paní Abigail Maloneyová zavražděná!

LÉKAŘ: Nikdo by to Jimovi nedokázal. V novinách by stálo, že jste zemřela nešťastnou náhodou po otravě houbami.

TETA: Co dělat? Dám vyhodit lahvičku.

LÉKAŘ: To jistě můžete. Ale Jim to zjistí, uvidí, že je prozrazen, a zdvojnásobí své úsilí zabit se vás. Má revolver?

TETA: Nemá. Ani na revolver.

LÉKAŘ: Pak vás asi uskrtil.

TETA: Tělesná práce se mu oškliví. Kromě toho škrcený člověk prý zfaloví a Jim nemá fialovou barvu rád.

LÉKAŘ: Může vás probodnout. Třeba pletacím drátem. Nedávno o tom hráli v televizi hru.

TETA: Nemám tedy žádnou naději?

LÉKAŘ: Myslím, že máte. Po celá léta měl ten chlapec před očima vaše bohatství. Ale jemu jste dávala směřně málo. Mnohem méně, než kolik vás stála vaše angorská kočka. Nabídněte mu apanáž. Tučnou měsíční apanáž, kterou bude dostávat, pokud budete žít a.

TETA (*chvilku uvažuje, pak na souhlas podá doktorovi ruku a uklidí lék zpět*)

JIM (*vejde*): Dobrý den, doktore. Copak? Snad nám tetička nestihně?

TETA: Asi nějaká žaludeční nervóza. Nebudu dnes obědvat.

JIM: Ale, tetinko, dnes jsou přece houby, které tak rádal!

TETA: Co kdyby byly jedovaté.

JIM (*strašně se lekne*): Co — — cože? Jedovaté? Jak tě to napadlo?

LÉKAŘ: Hovořili jsme o tom. Teoreticky, samozřejmě. Je vám něco, jime?

JIM: Nic — — snad jsem byl příliš na slunci. Vezmu si prášek.

TETA (*současně s Jimem přejde k lékárnice*): Pozor, jime, málem jsi shodil lahvičku s mým lékem. (*Bere ji do rukou*)

JIM: Byl bych ti dobřel do lékárny pro jiný.

LÉKAŘ: Nějak se vám třesou ruce, jime. (*Tetě*) Jim je zřejmě ve špatném stavu. Nevím, zda mu vůbec můžeme říci, co jsem se dnes dozvěděl.

JIM: Vy jste se něco dozvěděl? Od koho?

LÉKAŘ: Cestou jsem hovořil s Higginsem. Je to lékárník od Modrého anděla.

JIM (*v panice*): Higgins? Toho znám. Lékárník, že? Žertovný chlapík. Samý žert a šprým.

TETA: Člověk, který pracuje celý život s jedy, musí mít humor.

JIM: S čím? S jedy? — Haha, to je dnes veselo, že? (*Chce vzít Tetě lahvičku*)

TETA: Ovšem, jime, děkuji ti, málem jsem zapoměla, že přišel čas vzít lék. Doktore, prosím, lžičku!

LÉKAŘ (*podá lžičku a Teta si nallje*): Víte,

jime, neřekl jsem vám ještě všechno. Vaše teta se mi svěřila s něčím, co mne doslova ohromilo.

JIM: Teta? — — Ah tak. — — Ohromilo? — — Copak naše tetinka.

LÉKAŘ: Zkrátka a dobře, jime, vaše teta se rozhodla vyplácet vám měsíční apanáž.

TETA: Ano, jime. Křivdila jsem ti. Chci ti vyplácet dva tisíce měsíčně. Dokud budu žít, budeš pravidelně dostávat své peníze. Co tomu říkáš? (*Zvolna začne zvedat lžičku k ústům*)

JIM (*ohromen zprávou, pozoruje fascinován tetu. Když je lžička už už u jejích úst, zařve, urazí do ní. Lžička vypadne*)

TETA: Ale, jime, nemůžeš dát pozor! Chováš se jako malý kluk.

LÉKAŘ (*podává Tetě novou lžičku*): Tady je čistá lžička, madame.

TETA (*si znovu nallje*): Tak co tomu říkáš, jime? (*Znovu hra se lžičkou, ale nakonec ji sama odloží*)

JIM: Já — — opravdu — — tetičko — — musím se ti k něčemu přiznat. Já totiž — — víš — — abych byl upřímný — — ohromilo mě to — — ale — — (*vymýšlí si zoufale*) něco mi dělá starosti. (*Už na to přišel*) Totiž to tvoje časté užívání léků. Obávám se, abys — — víš — — zkrátka — — aby ti to neškodilo. Nezkračuješ si tím život?

LÉKAŘ (*urazeně*): No dovolte, mladíku, ty léky předpisuju já!

TETA: Nezlobte se na jima, doktore. Snad má ten hoch pravdu. Zkusím to, nějaký čas neužívat léky. Uvidíme. Ale rozhodně si lék nechám. Člověk nikdy neví. Léky v domácnosti, to je poloviční zdraví. (*Uloží lahvičku, zamkne lékárníčku a klíč si schová*)

JIM: Jsi anděl, tetinko.

TETA: Ale kdepak, nejsem. Ale málem jsem byla. A tady je, jime, tvůj první šek.

JIM (*zbožně*): Kéž ti bůh dá ještě padesát let života!

TETA: Tolik peněz nemám, jime.

JIM: To nebylo kvůli penězům, tetičko.

TETA: Vždyť já vím, miláčku.

Hudební předěl

Týž pokoj.

TETA: Nevěřil byste, doktore, jak se Jim za těch pět let změnil. Dřív vyhledával jenom zábavy a všechno na světě chtěl mít. Teď sedí doma a šetří. Stal se z něho docela obyčejný lakomec.

LÉKAŘ: A kam dal všechny ty peníze? Kupuje akcie?

TETA: Je to neuvěřitelné, ale cpe je do slavníku. Jako nějaká hloupá bába. Nevěřil prý ani bankám. Večer se zavírá v pokoji a počítá.

LÉKAŘ: Docela jako Molièrův Lakomec, co?

TETA: Právě přišel. Pěšky, doktore, protože prý je škoda utrácet za benzín!

LÉKAŘ: Vidíte, madame, co všechno dokážou

z lidí udělat peníze. Nu, nebudu už rušit. Přeji vám příjemný večer. *(Odejde)*
TETA: Sbohem, doktore. Zastavte se někdy na kus řeči. *(Po odchodu lékaře vytáhne ze stolu papír a počítá)* Pětkrát dvanáct měsíců je šedesát, krát dva tisíce je sto dvacet tisíc. Sto dvacet tisíc jsem už zaplatila za svůj život. A teď už mi zbyly poslední dva tisíce. Poslední měsíc života...
JIM *(vejde. Je ošumělý. Zestarál. Má pátravé pohyby i pohledy)*: Dobrý večer, tetinko.
TETA: Tvůj šek, Jime. *(Podá mu ho. Jim jej vezme, letmo Tetu políbí a odejde)* A je to. Poslední dva tisíce. A co bude pak? Nu — uvidíme. *(Volá)* Markéto, můžete dávat večeři.

(Hudební předěl. Do tmy se ozve hlas telefonující Tety)

TETA: Haló, doktore, jste to vy? Tady je paní Maloneyová. Můžete ihned přijet? Je to velmi naléhavé. Ne, ne — mně nic. — Jimovi je nějak nevolno. *(Tichá hudba odměří čas. Scéna se rozsvítí)*
LÉKAŘ: Je mi líto, madame. Už jsem nemohl nic udělat... Tyhle otravy houbami... Vám nic není?
TETA: Nejedla jsem je. Od jisté příhody...

LÉKAŘ: Pravda, vzpomínám si. Trapný případ. Přijměte upřímnou soustrast.
TETA: Jste velmi laskav. Jim byl tak mladý. Měl celý život před sebou. Děkuji vám. A teď — doktore — omluvte mne...
LÉKAŘ: Zajistě, madame. Promiňte. A buďte statečná. Čas je ten nejlepší ranhojič. *(Odejde)*

TETA: Ano, čas... *(Ze šatů vyloví lahvičku s „lékem“ a zavolá)* Markéto... *(Když uplyne několik vteřin, během nichž by se mohla Markéta přiblížit, naprádne lahvičku směrem ke dveřím)* Markéto — tenhle lék už nebudu potřebovat. Můžete ho hodit do popelnice. Zdá se, že jsem zcela zdráva.

(Rychle tma)

AUTOR *(obecenstvu)*: Tak tohle jsem napsal. Dobré, co? Má to... jak se tomu říká... zkrátka má to správný švih a řiz. Však po tom taky v divadle skočili. A ne v jednom! Jdu se zeptat, jak pokročily zkoušky. Víte co? Pojdte se mnou! Která to jsou divadla? Pst. To je zatím tajemství. Možná, že na to přijdete sami. A když ne... Nic se nestane. Tohle se přece mohlo stát v kterémkoliv divadle.

2. OBRAZ

Předscéna. Psací stůl, za ním ŽENA v černých, ke krku upjatých šatech. Je to DŮSTOJNOST sama. I její jednání odpovídá významu scény, kterou reprezentuje. Vchází AUTOR. Tentokrát bez rukopisu.

AUTOR *(klepe na pomyslné dveře)*: Dobrý den!

ŽENA *(nevzhledne od stolu)*: Dobrý den. Přijete si?

AUTOR: Já...

ŽENA *(vzhlédne, spatří Autora, vstane a jde teatrálně k němu)*: Ach, Mistrě — jdete se poptat na osud své hry?

AUTOR: Dovolil jsem si přijít — mohl bych mluvit se soudruhem dramaturgem?

ŽENA: Dramaturg? Ale, ale, příteli, k čemu vám dramaturg? Tedy odcházející už odešel, přicházející ještě nepřišel — ostatně — Mistrě — jsem informována o celé záležitosti. Bože — kolik já tu zažila dramaturgů přicházejících a momentálně jsoucích — a to nejsem tak stará...

AUTOR *(se posadí)*: Děkuji. Já jsem...

ŽENA *(neseďne si, ale přechází a „hraje“)*: Ano, jste tvůrce. Nic neříkejte — jstet! A to je dar boží — a to říkám s plnou odpovědností, i jako atelstka.

AUTOR *(vo rozpacích)*: To snad přece jen... je to moje prvotina...

ŽENA: Dovolte, abych oponovala. Je to DÍLO! A tomuto dílu se dostává uznání našeho kamenného divadla, kde tak mnozí velikáni končili své kariéry.

AUTOR: Já ale začínám, prosím...

ŽENA: Ale ovšem a toho byste si měl obzvláště cenit.

AUTOR: Já si toho, prosím, vážím. Nicméně bych rád...

ŽENA: Vidíte, málem jsem zapomněla. Chce s vámi hovořit režisér vaší hry. Znáte ho? Ano? Vidíte, jaké cti se vám dostává? — No — jsem ráda, že jsme si tak pěkně pohovořili. Výměna názorů — to je náš styl. Kdybyste se obtěžoval do zkušebny. A režisérovi můžete říkat Mistrě. Je to takový náš hezký zvyk.

(Tma; AUTOR přechází do navícené zkušebny, kde je REŽISÉR a ASISTENTKA při běžné přípravě zkoušky)

REŽISÉR: Kdo to sem zase leze?

AUTOR: To jsem já, Mistrě.

REŽISÉR: Promiňte...?

AUTOR: Posílají mne sem z kanceláře. Já jsem totiž — dovolil jsem si napsat tu TETU...

REŽISÉR: Příteli! Samozřejmě! Jsem rád, že jste přišel. Chtěl bych si s vámi porozprávět. O inscenaci tak vůbec.

AUTOR: Já — — to bych moc rád — —
já — —

REŽISÉR: No — — podívejte se — — vy jste
hru napsal a JÁ ji režuruju. A to je velká
odpovědnost.

AUTOR: Já, samozřejmě — — —

REŽISÉR: Nemusíte nic říkat, je mi to na-
prosto jasné. Podívejte — inscenovat hru
ze současnosti, to je transplantace horkého
tepu našeho života na jeviště.

AUTOR: Sleduji, prosím, velmi pozorně vaše
inscenace . . .

REŽISÉR: Moderna, to je jenom jeden výsek
divadelní činnosti. Používáme ho většinou
na klasiku. Ale vaše hra? Vaše hra význam-
ně podtrhuje rozpad kapitalistické společ-
nosti. Uvedl jsem jich několik, jak jistě
víte.

AUTOR: Vím.

REŽISÉR: Vidíte. A pak mám další inscenač-
ní přístup k hrám žijících autorů, zachová-
vající všechny konzervativní a konzervátor-
ské odkazy velkého minula, k němuž se
v určitých obdobích vracíme. Chci totiž vy-
jádřit všechny ty hluboké podtexty, které
jsou ukryty ve vašem rukopise, a které jste
pochopitelně nenapsal, protože — co je
autor!

AUTOR: Prosím? Co?

REŽISÉR: Autor vdechne život postavám, ale
kdo udělá kroky? Kdo vyčte z rukopisu
tepařící život? Kdo odhadne sílu gesta? Kdo
vloží do zraku herce bolest, vzdor, lítost?
Interpret, a především režisér. *(Skromně)*
To je samozřejmě naše povinnost.

AUTOR: Já si velmi vážím . . .

REŽISÉR: Moje práce je můj život. Při obsa-
zování rolí jsem se rozhodl, že vezmu po-
družnou postavu Komorníka, protože se do-
mnívám, že to hře prospěje a já sám se
budu moci věnovat cele režijní práci. Dou-
fám, že nic proti tomu nemáte.

AUTOR: Já? Samozřejmě zcela souhlasím . . .
A jakého komorníka?

REŽISÉR *(s pohledem na hodinky)*: Toho
jsme tam připsali, víte? Jsem rád, že jsme
si tak pěkně popovídali. Víte, výměna ná-
zoru, to je náš styl. A teď prominete. Musí-
me zkoušet.

AUTOR: Děkuju vám, za všechno, Mistře. *(Od-
chází)*

REŽISÉR *(k Asistentce)*: Děvenko, zavolejte
soudruhy dramatické umělce na zkoušku.

ASISTENTKA *(vyjde a mimo scénu)*: Prosím
— — zkouška začíná!

VŠICHNI *(vejdu a usednou)*

REŽISÉR: Doufám, že po osmi čtených zkouš-
kách jsou vám role alespoň v nástinu jasné.
Zopakujme si ještě jednou koncepci. Tedy
postava Komorníka . . . tak problematická,
tak živá, že — — troufám si to říci s plnou
odpovědností — můžeme vystopovat její
předchůdce v našem i světovém klasickém
odkazu. Co jsou to za hluboké a lidské typy

všichni ti molliérovní a shakespeareovští slu-
hové! A to byli otcové našeho Komorníka!
LÉKAŘ: Kolegáčku, prosím vás, co ten Ko-
morník? Vždyt tam nemá žádný text.

REŽISÉR: Text! Co je to text? Sloval! Ale co
my hrajeme? Podtext, vnitřní monolog, duši.
Víte, co se dá vyjádřit gestem? Svrastěním
brvy? Hrou očí? Lusknutím prstů? Nebo
chůzí?

JIM: Ale ten Komorník tam nemá žádné cho-
zení.

REŽISÉR: Copak tohle autoři píší? Copak na-
to mají čas? Copak je to napadne? Od toho
jsme my, herci a režiséři, abychom — —
to — — povýšili papírovou postavu do ži-
vota. A teď jistě chápete, proč jsem si —
ač nerad — nechal tuto nepatrnou, epizodní
postavičku. Jednak pro její nedůležitost, a
pak pro její obtížnost. Chci, aby se stala
protrhářem tady Jima, jehož rozpolcenost
je, myslím, v nejlepších rukách. Nikdo u nás
neumí tak poltit postavy.

JIM: Lichotíte mi, kamaráde.

REŽISÉR: No nic. Přikročíme k nečtené
zkoušce. Chtěl bych vám vysvětlit takovou
malou režijní úpravičku. Scénu neotevře Jim,
jak je předepsáno, ale Komorník. Dovolte
mi, abych to vysvětlil: Komorník v livreji —
pruhovaná vesta, černé kalhoty, licousy,
musí divákoví předznamenat atmosféru. Ta
je totiž nesmírně důležitá. Komorník je na
scéně sám. Zvolna přechází salómem, tu po-
opraví vázičku, tam přerovná květinu ve
váze, urovná obraz. Tak pomůže divákoví,
aby mohl dosyta vychutnat scénu. Bude rea-
listická, těžký dubový nábytek — pozor —
i tohle je atmosféra — secesní, procovský
nábytek. A Komorník tohle všechno divákoví
ozřejmí. Povede ho od viktoriánského krbu
přes chipendalský interiér k lékárnice na
stěně vedle těžkých dubových dveří. Tam
se na chvíli zastaví. Několika gesty, zavá-
háním, soustředěním pohledu, kroku i po-
hybu pravičky třímající oprášovák navodí
situaci: diváku, zde je jádro pudla . . .

LÉKAŘ: Poslyšte, kamaráde, to je dobrý —
to je halt starý, dobrý divadlo. Kdepak ty
dnešní fojry, už aby se mluvilo. Tady divák
ví, o co jde.

REŽISÉR *(potěšeně)*: Právě — o to mi šlo
především. A potom přejdu k Tetě a oprá-
ším i ji — — její obraz jemně narovná-
m a do téhle napjaté atmosféry vejde Jim.

JIM *(předvádí)*: Jde přes pokoj k lékárnice,
vytáhne lahvičku a nalije jed do lahvičky
s nápisem LĚK)

REŽISÉR: Kdepak, příteli, kdepak. Kampak
tak pospícháte? Já vím, chcete otrávit tetu,
ale pozor, i to chce svůj čas. Myslím, je-
vištní čas.

JIM: No jo, ale já tu mám v roli napsáno,
že mám jít k lékárnice, vytáhnout z kapsy
lahvičku s nápisem jed a nalit obsah do
lahvičky s nápisem LĚK.

REŽISÉR: Byl jste někdy v lékárně? Vraždil

jste někdy tetu? — Co dělá magistr, když lije jed? No?

JIM: Co by dělal?

REŽISÉR: Vidíte, kolego, to chce obracet se do života, abychom vytvořili něco velkého. Magistr je opatrný. Byl jste vy opatrný? Nebyl. A co víc, vy jste si přišel a šel rovnou páchat zločin. Copak se takhle pášou zločiny? Vy musíte být ostražitý, vy máte strach, vy se chystáte vraždit příbuznou.

TETA: To chce vraždit mne, že jo?

REŽISÉR: Koho jiného?

JIM: Tak to vezmeme znova. *(Opakuje akci pomaleji, pročitěněji)*

REŽISÉR: No — teď už to chce jenom maličkost. Víte co? Jak jdete kolem stolu, sedněte si na chvíli! — Asi takhle *(předvádí)*, hlavu v dlaních. Divák musí cítit ten boj. Chápejte, ve vás se teď sváří strach s chamtivostí, vražedný úmysl s pokřivenou láskou k bohaté tetě. No vidíte — a nebojte se na té židli chvíli posedět. Divák neodejde, jednak je to úplně na začátku a za druhý on bude bojovat ten boj s vámi. A pak, až se rozhodnete provést ten černý skutek, půjdete k lékárnice, opatrně nalijete jed do léku a ve chvíli, než vrátíte otrávenou lahvičku zpět, se dlouze zadíváte na portrét tetu, který jsem předtím, předznamenávaje situaci, oprášil.

TETA: A teď půjdu já, že?

REŽISÉR: Ještě za okamžiček. Já jsem si do-

voll, jestli souhlasíte ovšem, připsat tam takovou maličkost. Až jim spěšně odejde, vejdu já, projdu pokoj, poopravím židli, na níž jim seděl, dovolu lékárníčku, kterou jim docela nezavřel, a zase důstojně odejdu. Chápejte, dosud se nemluvalo, ale kontinuita dramatu zůstala zachována. A potom vejdete vy — jakožto Teta. *(Podívá se na hodinky)* Pardon. *(Volá)* Asistentka režie! ASISTENTKA: Prosim? *(k Tetě)* Soudružko, prosím na okamžik.

TETA: Copak je?

ASISTENTKA *(šeptem)*: Milostivá paní, volal váš manžel.

TETA *(k režisérovi)*: Poslyšte, drahoušku, do kolika tu dneska budem? Já kvůli obědu.

REŽISÉR *(znovu pohled na hodinky)*: No — můžeme skončit. Děvčeno, napište to na pozitrí na půl osmé. Myslím, přátelé, že to tentokrát stihneme s premiérou docela klidně do druhého termínu. Dneska jsme udělal veliký kus práce.

(Tma ve zkušebně, Režisér přejde sám na předscénu, za ním se zavře revuálka)

AUTOR: Já jsem si, Mistře, dovolil...

REŽISÉR: Kamaráde, chlapče zlatá, roste nám to pod rukama. Už je to skoro hotová věc. Musíte se přijít podívat. Ještě pár do-dělávek a za tři, čtyři měsíce můžeme spustit generálku.

AUTOR: Tak brzy? *(Ukloní se a přechází do dalšího obrazu. Režisér zmizí ve tmě)*

3. OBRAZ

Na předscéně opět kancelář s psacím stolem. Za ním ŽENA v černém svetru, úzké, přiléhavé sukni, černých punčochách i botách, s šedobílými vlasy. Kouří cigarety z předlouhé špičky. Reprezentuje MODERNŮ. Vchází AUTOR.

ŽENA: Dobrý den — přejete si?

AUTOR: Volal mě z divadla, že se tu mám zastavit kvůli té hře...

ŽENA: Snad ne kvůli té naší novince?

AUTOR: Ano.

ŽENA: Budte mi vítán. Konečně jeden žijící autor, s nímž mohu mluvit česky. Hra se už studuje. Moc se líbí, bez lichocení. Víte, po všech těch cizích hrách jsme už konečně potřebovali něco ryze českého. Ale vraťme se k vaší hře, která se odehrává na anglickém šlechtickém sídle. Chybí jí optimismus.

AUTOR: To — — prosím — — ten chybí. Jenže já nechtěl psát nic optimistického, vždyť ta lakota a touha po penězích nemá v sobě pranic veselého.

ŽENA: A to je chyba, veliká chyba. Ale ne-

zoufejte, my tam ten optimismus už dali.

AUTOR: Ale já psal o tom, že chamtivost a zahálka dělají z lidí vrahy.

ŽENA: Jistě, ale ve chvíli, kdy je zlo přemoženo, musíme dát divákovi pocítit, že krása a pravda vždycky zvítězí. Konečně sám to uvidíte. Běžte hezky opatrně a potichu — před chvílí začala zkouška. Tak buďte zdrav. A hodně optimismu v práci i v životě!

(Světlo na Režiséra a Asistentku. Revuálka je zavřena)

REŽISÉR: Všechno připraveno?

ASISTENTKA: Ano, můžeme začít.

REŽISÉR: Světla! Opona, a hezky svižně a zveselal

(Otvírá se revuálka. Na scéně ostře nasvíceny tři rakevy: bleděmodrá, vedle růžová, obě hypermoderní, zařízené, jak se ukáže, na automatické otvírání, vedle nich prostá, černá rakev. U každé z nich muž v černém s věncem. Svíce v hlavách)

REŽISÉR (*vyjde z portálu do světla*): Okamžik, prosím. Pánové — vy tam vzhledu nesmíte stát takhle bez výrazu. Vy přece nejste dekorace. Když jsem vás tam připsal a narezíroval, tak to má nějaký účel. Hrajeme přece současnou hru, tak bych prosil o současný výraz.

TRÍ MUŽI (*ztrnulý úsměv*)

REŽISÉR: Můžeme pokračovat. (*Odejde do tmy*)

KOMORNÍK (*vejde důstojným krokem, pozorně zapálí svíčky v hlavách rakvi, potom vytáhne z kapsy prachovku a pozorně otevře všechny rakve. V průběhu akce zpívá si, jakoby pro sebe*):

Jedna rakev modrá,
druhá růžová,
třetí prostá černá.

TRÍ MUŽI (*unisono*): Ale kdo v nich leží?

KOMORNÍK: O to ve hře běží.

TRÍ MUŽI: Ptáme se, kdo v nich leží?

KOMORNÍK:

Pánové, oč vám budež?

O tom přece budem hrát.

Nevěříte tomu snad?

TRÍ MUŽI (*unisono*): Věříme! (*Vlevo v bok, za sebou obejdou rakve, až každý z nich stojí před svým katafalkem. Tam položí věnec, opět vlevo v bok a odpochoďují*)

KOMORNÍK (*prozaicky*): Bylo to především v 19 hodin 30 minut. Venku byl ponury večer plný mrholení a svistivého větru. Jako by počasi předznamenalo další události. (*Jeho hlas se stává stále naléhavější*) Servíroval jsem — podle zvyklostí v tomto domě — aperitiv, suché sherry. O sedm minut později jako hors d'oeuvre byly podávány houby s vajčkem. (*Fortissimo*) U stolu toho dne zasedli: (*Otočí se, přejde k modré rakvi, zmačkne knoflík v nohách, víko odskočí dozadu, objeví se LÉKAŘ, vztyčí se, vystoupí a postaví se před svou rakev. Táž hra se opakuje u růžové rakve, z níž vyleze JIM. U třetí, černé rakve, kde není tlačítko, se Komorník zastaví a oznamí služebním hlasem*) Mylady, je čas. (*V té chvíli se v rakvi ozvou rány, víko se násilím buď rozbije, nebo zvedne, v rakvi se posadí TETA, držíci v ruce bibli, kterou podá Komorníkovi. Ten ji uchopí, ukloní se a poodstoupí stranou, pokyne do portálu, odkud vypochoďují Tři muži, každý před svou rakev. Ve chvíli, kdy se sklánějí pro věnec...*)

REŽISÉR (*vyjde do světla. Tleskne*): Stop! Ale, pánové, jak to chodíte? Jako o pohřbu. A tady přece jde o živé lidi! Máme na jevišti živého dnešního člověka! Tak trochu radosti. (*Odejde*)

TRÍ MUŽI (*vezmou věnce a odejdou jarým krokem, nesouce věnce ležérně přes ruku*)

TETA (*sedí v rakvi. Ztrnule, neživotně*): Jmenují se paní Abigail Mortimerová, je mi 65 let, narodila jsem se v rodině, která byla již od časný Viléma Dobývatele vždycky kapitalistická.

LÉKAŘ: Jsem lékař. Studoval jsem v Oxfordu a nemám rád studenty z Cambridge. Můj otec byl lékař a léčil vévodkyni z Kentu. Je mi 62 let, ale nevypadám na ně. Můj zdravotní stav je veskrze uspokojivý.

JIM: Jmenují se Jim. Jsem synovcem svrchu jmenované paní Abigail Mortimerové. Povolání nemám a charakterově jsem gaunerem. Mám také vysokoškolské vzdělání.

KOMORNÍK: Jsem Bolt, komorník. Můj otec i děd byli komorníky. To je snad uspokojující doporučení, abych mohl být zaměstnán v předních anglických rodinách. Ve volbách volím samozřejmě labouristy — aby panstvo nevědělo.

TETA: Boltne!

KOMORNÍK: Mylady!

TETA: Ráda bych vystoupila z rakve.

KOMORNÍK: Ano — madame. (*Přistoupí k rakvi a pomůže Tetě*) Prosím, madame.

TETA: Nedokončil jste myšlenku, Boltne.

KOMORNÍK: Madame?

TETA: Onoho večera jste podával suché sherry a hors d'oeuvre. Co bylo dál?

KOMORNÍK: Ovšem, madame. Promiňte, madame. Poněkud jsem se zdržel s rakvěmi. Ihned to zařídím. (*Tleskne*)

TRÍ MUŽI (*v komorníckém-sklepníckém hbitě nastoupí*): Prosím?

KOMORNÍK: Připravte tabuli!

TRÍ MUŽI: Ju. (*Sestavují z rakvi stůl. — Když je stůl hotov, přijde normální TECHNIKÁŘ a přinese křeslo, které postaví do čela stolu*)

REŽISÉR (*v té chvíli vyběhne*): Ježíšmarjá...

KOMORNÍK (*políbí bibli*)

REŽISÉR: Ježíšmarjá, kdo si to vymyslel? Odneste tu židli. Nechci mít přeplácáný jeviště. (*Zmizí*)

TECHNIKÁŘ (*s pokrčením ramen odnese křeslo*)

KOMORNÍK: Madame, stůl je připraven.

LÉKAŘ (*se ukloní Tetě a nabídne jí rámě*): Prosím...

JIM (*se za nimi poflakuje, zívaje, s rukama v kapsách. Usedají*)

KOMORNÍK (*se zatím přehrál na rampu a komentuje*): Ku příkladu Jim. Vidíte ho sedět po levici naší mylady. Lotr po levici — a to mu spíš lichoťm. Floutek, flákač, budížníkčemu. Kdybyste věděli, jak kdysi nenáviděl svou tetu, protože měla peníze a on nic...

JIM: Tetinko, cítíš se již lépe? Mám v posledních době takovou starost o tvé zdraví...

KOMORNÍK: Ale byla doba, kdy jí chtěl zavraždit, tak jí nenáviděl.

TRÍ MUŽI (*přinášejí na podnosech talířky*).

KOMORNÍK: Předkrm, madame!

LÉKAŘ (*přivoní k talíři*): Madame, jsem unesen! (*Libá Tetě ruku*) Houby s vajčkem!

TETA: Vaše a Jimovo oblíbené jídlo!

KOMORNÍK: Pozor! Ta stará rasple, naše milady, se chystá spáchat zločin. Vízme, jak

je rafinovaná, přes pokročilý věk a nedokončená studia na dívčím lyceu v Marseille.

JIM: Tetinko, jsou ty houby jedlé?

TETA: Vlastnoručně jsem je vybírala. Přinesl je mladý J. B. Smotlacha (vysloveno *Dží Bí Smoutlacha*) a to je přece expert.

KOMORNÍK: Jediný přežil rodinu. Všichni zemřeli po houbách.

JIM: Já vím, drahá tetinko, ale přece jen ...

TETA: Sama jsem je kontrolovala podle příručního atlasu hub. Máš svou porci výhradně z hřibků.

JIM (*líbá Tetě ruku*): Jak jsi pozorná, milá teti!

TETA: Dobrou chuť, přátelé! (*Všichni jedí*)

KOMORNÍK: Jen se najeztel jedu byla celá lahvička. A teta pro Jima nešetřila. Je totiž bez groše. Všechny její peníze má Jim na hoře ve svém pokoji ve štrózoku. Víme kde! A bez peněz není ta stará fuchtle nic. Ztratí dům, služebnky i lékaře.

LÉKAŘ: Výtečné houby, madame. (*Skácí se mrtev*)

JIM (*divá se přes stůl, kde byl Lékař*): Boltne, ať odnesou pana doktora. Nemám rád takový pohled při večeři.

TETA (*je poplašena*): Doktore! Poslyšte, doktore, copak je vám?

KOMORNÍK (*jde k Lékaři a přeměří mu tep*): Obávám se, madame, že pan doktor zesnul.

TETA: Ale to je nesmysl — vždyť jeho houby nebyly — ...

JIM (*vyskočí*): Co nebyly? Dopověz to! To znamená, že moje houby? Prstl Boltne! Do krku. Ne — do mého!

TETA: Takový osudný omyl! Boltne, horké mléko! Umírám a lékař nikde.

KOMORNÍK: Váš lékař odešel napřed, madame.

TRÍ MUŽI (*odnášejí na tato slova Lékaře*)

TETA: Miluji ho. Chci za ním. (*Zemře*)

KOMORNÍK: Pane Jíme, vaše teta právě dokonala. Dovolte mi, abych vyslovil ...

JIM (*ve chvíli, kdy chce podat Komorníkovi ruku, zemře*)

KOMORNÍK (*otře si ruce*): Tak. Zdá se, že někde došlo k omylu, protože zemřít měl jenom pan Jim. (*Přejde dopředu, za ním se zavírá revuálka*) A již dost otroctví a poklonkování. Mé komorničení skončilo. (*Sulěká se sebe odhodlaně komornický stejno-kroj*). Zůstane jen v košili, vymění motýlka na krku. Pak tleskne)

TRÍ MUŽI (*vejdou a přitnášejí kabát, svrchník, tvrdý kloubok a hůlku*)

KOMORNÍK (*se oblékne, pak zažene pokynem tři muže*): Dnes nebudu večeřet doma. (*Když odejdou, rozhlédne se. Pak tajemně*) Jimovy peníze jsou pořád ve štrózoku — pardon — v matraci a teď už o nich vím jenom já. (*Švihácky vykročí a odejde*)

REŽISÉR (*vyjde a volá za Komorníkem*): Emilku, na okamžik.

KOMORNÍK (*se vrací*): Prosim? Já vím, ještě to není oho.

REŽISÉR: Naopak, naopak. Je to ohromný. Jenom mě něco napadlo. Uděláme tady v závěru škrt. Od toho, jak si strhnete to komornické (*předvádí mu a sulěká si sako a kravatu*) a říkáte: A již dosti otroctví a poklonkování. Mé komorničení skončilo. — A víc nic. Ale postavte se přitom až na rampu a feknete to výbojně, odhodlaně a s důrazem. Vždyť jste tam jediný živý člověk. Kladný hrdina.

(*Tma*)

AUTOR: Dobrý den, pane režisére.

REŽISÉR: Co tomu říkáte? To je, co?

AUTOR: Co to je?

REŽISÉR: Trošku jsme tomu pomohli, to víte, to se musí. Profil dramaturgického plánu si žádá optimistické hry z našeho dnešního života. Hrát o živých lídech.

AUTOR: Ale — prosím — jako konec je to ...

REŽISÉR: Konec? Jak jste na to přišel? Tohle je začátek. A teď to budeme odvíjet a bude se hrát o každé té rakvi zvlášť.

AUTOR: A jak to skončí?

REŽISÉR: No přece tak, jak to začalo! To je ten začarovaný kruh kapitalistického života.

AUTOR: Ale já — prosím — tam měl jednu mrtvolu.

REŽISÉR: Na moderní divadlo jedna mrtvola nestačí. To může hrát ještě tak nějaký menší soubor, který má málo herců. K té vaší hře — podívejte se — byla málo optimistická, to snad uznáte. A taky bezvýchodná, že? No a my z ní udělali optimistickou podívanou s jasným a výrazným sociálním akcentem na konci.

AUTOR: Vy jste ale před chvílí říkal, že to je začátek —

REŽISÉR: Správně: začátek konce.

(*Tma*)

4. OBRAZ

AUTOR (*vchází do kanceláře, kde sedí Teta, Jim, Komorná — všichni v kostýmech ze současné vesnice. Teta — kulačka, Jim — její synovec, Komorná — svazáčka ze statku*): Dobrý den, jsem tu dobře v divadle?

TETA: Přejde na to v jakým.

AUTOR: Já tu mám mít tu — — premiéru.

O té tetě, vite.

TETA: Tak ta teta, to jsem já. Líbalová. (*Podává mu ruku*)

AUTOR: Moc mě těší. Já hledám soudružku...
JIM: Ta přijde za chvíli. Jsou s režisérem na brigádě skrz tu vaši hru. Já jsem nějaký Pepík Rohan, hraju Jeníka.

AUTOR: Těší mě.

TETA: A tohle je náš benjamínek. Včera jí bylo sedmáct.

KOMORNÁ (pukrie): Zuzana.

AUTOR: Já vás znám, vy hrajete do televize, že?

KOMORNÁ: Jé, vy jste si všim?

ŽENA (vchází, má na sobě modráky, na hlavě červený šátek, v ruce bandasku): Buď zdrav, soudruhu, nemáš chuť na čerstvý mlíko? Vlastnoručně jsem ho nadojila.

AUTOR (beze slova usedá, je mu zřejmě hor-ko)

ŽENA: To jsi nečekal, co? To víš, chceme se na tvou hru setsakra řádně připravit. Je to jedinou současnou vesnickou hru a soudruh režisér trval na tom, že se musíme podrobně seznámit s prostředím. Tak jedíme na dvě party do jednoho JZD. Nemusíš mít strach, na jevišti budou opravdu zemité, realistický typy.

AUTOR: Proboha, to snad je omyl, já přece nenapsal nic vesnického!

ŽENA: Napsal, nenapsal. Nesmíš být tak nemístně skromný. Napsal jsi silnou realistickou hru. A prostředím přece nerozhoduje. Lidi jsou všude stejní. Dobří i zlí. V Anglii i v našem podkerkonoší, kde se odehrává tvoje hra.

AUTOR: Kde?

ŽENA: Ty se divíš tomu dialektu, víd? No nevíš se, máme tu už měsíc jednoho dědečka z Jilemnice. Nějaký Halada, brusič. Dřív brousil sklo a teď brousil naši výslovnost.

AUTOR: Prosím tě, soudružko, můžeš mi to vysvětlit?

REŽISÉR (vejde): Co? Naši koncepcí? Tak se podívej: Potřebujeme hry ze současné vesnice?

ŽENA: Potřebujeme.

REŽISÉR: Ano, potřebujeme. A tvoje hra tomu byla nejbliž.

AUTOR: Ale já napsal hru z Anglie.

REŽISÉR: Správně, ale kde žili tvoji hrdinové? Na anglickém venkově. A proč máš ty psát o Anglii, když o ní píše Osborne, Wilde, Shaw, a ne zrovna špatně? Tak jsme tu hru situovali k nám. Na náš český venkov.

ŽENA: Vždyť naše vesnice kypí přímo životem. Potíže nám dělalo jenom, kam máme tvou hru umístit.

REŽISÉR: Správně. To víš — Slovácko — to je Maryša, Šumava — to jsou Psohlavci, a ty napsal soudruh Jirásek přece dobře, to snad uznáš. Polabí, to je taková fádňá rovina. Vojnarka už taky byla napsaná, Kříž u potoka taky —

ŽENA: A tak nám letos zůstaly volné jenom Kerkonoše. Je tam drsný kraj a laskaví lidé,

hory se snoubí s údolími a mají tam rozkošné nářečí.

AUTOR: Podívejte, soudruzi, jak chcete dávat do Kerkonoš lidí, kteří jedí ústřice a chodí ve fraku?

ŽENA: Kdepak, naši herci jsou raději, když vstupují na jeviště a mohou mít na nohou gumáky a v chřípí vůni chlěvské mrvy, místo aby se potáčeli ve fraku a měli prožívat atmosféru připálených ústřic.

REŽISÉR: Náš hrdina raději říká: máš v troubě krapet kafe?, než aby se ptal: jsou lan-gusty správně okyseleny?

AUTOR (zoufale): Jenže já psal hru o kapitalistické společnosti a jejím rozkladu!

REŽISÉR: Chceš snad popřít, soudruhu, že na naší vesnici nedoznívají pozůstatky právě této společnosti?

ŽENA: Proto jsme také pozměnili název hry: Teta — — co je to teta. Je moje? Je tvoje? Každá taková teta je špatná, individualistická, představující boj rodin, vesnic, nebo zase rodinkaření. A kde jsme my?

REŽISÉR: Ano, kde jsme my? My jsme dál, soudruhu. Ne moje, ne tvoje teta, ale NAŠE teta, nás všech, teta jejich, ale taky všech, ale vždycky teta kolektivní a typická. A proto naše teta je ta jejich teta, která nakonec zákonitě musí podlehnout spalujícímu tempu doby. Protože takový bude ozud všech těch jejich tet. A té tvé taky.

(Tma)

Na scéně selská jízba. V pozadí na stěně lékárníčka.

TETA (vchází, následována Lékařem): Pojďte dál, pane doktore — — a nelekněte se — to víte, už to není takové, jako to bývalo! LÉKAŘ: Já vím — — nic už není, jako bývalo. Ani my už nejsme to, co jsme byli.

TETA: Máte pravdu, příteli, moc se v tom našem kerkonoském kraji změnilo!

LÉKAŘ: Jenom vy jste stále stejná. Nejkrásnější žena v jilemnickém hejtmanství. A nejobhatší statkářka v kraji. Nikde jsem ne- jedl lepší škůbáňky než u vás.

TETA: Budete zklamán, milý doktore, už ani ty brambory nejsou jako bývaly.

LÉKAŘ: A co dělá váš synovec Jim?

TETA: Taky se změnil. Odmítá jít studovat do Hradce a dělá tu traktoristu. Vůbec se mi nelíbí. Jako by tím usiloval o můj život. Otravuje mě. Dokonce má — — odpustě mi ten dersný výraz, doktore, dokonce má i důče. Jakási kermička vepřů jménem Zuzanka.

LÉKAŘ: Bože můj, vy mě děsíte. Jimmy, ten chlapec v námořnickém, a důče? A ker-mičku? Kam ten svět spěje!

TETA: My staří sem už pomalu ani nepatříme. Co nám zbylo ze života? Pár těch briliantů, něco zlata a tenhle grunt. A kde jsou lesy? Kde jsou rybníky? Kam se podělý naše stráně? Do pastvinářského družstva.

LĚKÁŘ: A záhumenek, nebo jak tomu říkají, ten vám nechali?

TETA: Nemluvmé už o tom. Celý den sama a večer musím poslouchat Jima, který si teď říká Jeník, a dole ze salónu mi udělali agitační středisko. Nejraději bych si lehla do některé tě slázní jámy a počkala, až si pro mne přijde ta zubatá s kosou.

KOMORNÍK *(vejde s kosou a Teta se lekne vyzáběle postavy)*

LĚKÁŘ: Nelekejte se, madame, to je přece Boltne, můj starý dobrý Boltne — už si nevzpomínáte?

TETA: Promiňte, Boltne, polekala jsem se, Nedivte se, v kraji štrajchpudlíků jsme trochu pověřiví.

KOMORNÍK: Chtěl jsem připravit něco humrových chlebičeků z mchaty, kterou pan doktor přivezl. A tuto věc jsem našel na bufetu.

TETA: To asi Jeník — je stále tak nepořádný — byl ráno obsáknout ječmen. Vidíte, doktore, jaké mám trápení s tím chlapcem. Do smerti se nenaučí, že kosa, zvlášť na dolním i horním konci nabroušená, nepatří na bufet.

LĚKÁŘ: Zvyknete si, drahá madame, zvyknete. Já si také musel zvyknout na to, že do mé bývalé ordinace přicházejí nemocní z dělnických vrstev. Ale vy máte aspoň pro koho žít, máte tu svého Jima-Jeníka. Ale my s Boltnem už jenom vzpomínáme.

JIM *(vejde. Za ruku vede Zuzanku ve svazáčce košili)*: Ahoj, teto. Já, pane doktore, vy jste přijel? Tohle je moje Zuzanka.

ZUZANKA: Já — co to děláte? Honzo! Koukej, von mi líbá ruku.

JIM: Co je na tom špatného, proč by nemoh' políbit ruku pracujícího děvčete! Děláš? Děláš! Ošetřuješ selata? Ošetřuješ! Máš nejlepší chov? Máš!

TETA: Nicméně myslím, Jime...

JIM: Neříkej mi Jime! Prosil jsem tě o to. TETA: Nicméně si myslím, Jene, že aspoň k večeři jste mohli přijít slušněji oblečení. Tady pan doktor přivezl chatku!

ZUZANKA: Já — kde jí má? Mohl jsem si ji postavit na Zlatým návrší.

KOMORNÍK: Slečna má nejen úspěchy u selat, ale i samorostlý humor.

TETA *(studeně)*: Chatka, slečno, není stavění. Ale krab.

JIM: Nech Zuzanku na pokoji, teto. My náhodou kraby jíme pořád. V naší kantýně nic jiného nevaří.

LĚKÁŘ: Boltne, můžete nosit na stůl. A tu věc — tu kosu odnesete do čeledníku.

KOMORNÍK *(s úklonou odejde, odnášeje kosu jako táč)*

TETA: Je to, milý doktore, žinantní, že si musíte vozit vlastního služebníka. Ale to víte...

JIM: Tak pojďte baštit, já mám hlad jak Hektor po honu.

ZUZANKA *(se hihňá)*

TETA: Jak se to vyjadřuješ, chlapče?

JIM: Nezbylo tam krapet kafe vod snídaně? Že bych si do něj nalámal chleba.

LĚKÁŘ: Dnes je humrová majonéza, rokfór, olivy, uherský salám, ementálský sýr, romadúr a houby s vejci.

KOMORNÍK *(přináší mísu obložených chlebičeků, postaví ji na stůl)*: Je prostřeno, panstvo. *(Chce odejít)*

JIM: Kampak byste chodil, sedněte si, dneska je slavnostní večel!

TETA: Samozřejmě, Boltne, budete jíst s námi. Rozhodně vás u stolu vidím raději, než někoho, kdo se neumí chovat.

KOMORNÍK *(je dojat)*: Madame, ani nevíte, jak jsem dojat vaší šlechtností. Jestli tedy pan doktor dovolí?

LĚKÁŘ: Ale, Boltne, to je přece dnes už samozřejmě.

KOMORNÍK *(ještě dojatěji, chce políbit doktorovi ruku)*

LĚKÁŘ: No tak, no tak, příteli, nejsme domal *(Všichni usednou kolem stolu)*

TETA: Tak dobrou chuť, přátelé!

JIM *(vstane)*: Ještě moment. Když už teda máme takovou slavnostní baštu, tak bych chtěl nejdřív něco říct. *(K Zuzance tise)* Vstaň. Jo — my teda se Zuzkou — jsme se dohodli, že se — jako — — vemem.

TETA: Jime! Co to je za hloupé vtipy! Nesnáším to k humrovým chlebičkům.

ZUZANKA: To nejsou žádný vtipy, paní. To je fakt. Jednak se máme rádi, že jo, a potom taky musíme.

KOMORNÍK: Dovolte mi, abych vám blahopřál jako první. K sňatku i k budoucímu následníku rodu. *(Ukloní se)*

TETA: Jime! Ty mne chceš zabít! A co studie? Co tvůj život! Nikdy ti nedám požehnaní! Vydědím tě!

LĚKÁŘ: Obávám se, madame, že s tím vyděním...

TETA: Mlčte, doktore! Chtěla jsem mu dát jídelnu a stylovou ložnici, alkovnu a obraz po strýci Jáchymovi Pokušení svatého Antónína. Nedám mu nic. Raději to dám do družstevního klubu — *(prosebně)* Jime, Jímíčku, řekni mi, že to není pravda.

JIM: To se nedá nic dělat, teta. Za čtrnáct dní to máme na národním vejboru.

TETA: Svatbu bez božího požehnaní? Ven z mého domu, bezbožníci jedny svazácky!

JIM *(vezme Zuzanku za ruku a odvádí ji)*: Pojd', půjdeme do Jednoty na buřty s cibulí *(Odejdou)*

TETA *(umírajíc)*: Buř — ty — s — ci — bu — ili *(mrtva)*

LĚKÁŘ *(zoufale nad mrtvolou)*: Je konec, Boltne! Je konec. Odešla poslední dáma z Podkerkonoší.

KOMORNÍK: Tragická příhoda, sire.

LĚKÁŘ: Dnes nebudu snad ani večeřet, Boltne. Můžeme to zabalit, příteli.

KOMORNÍK: Ano, sire. *(Vezme ubrus a chce udělat velký ranec z chlebičeků)*

LĚKÁŘ: Tak jsem to nemyslel, Boltne!

KOMORNÍK: Pane? Říkal jste přece: Můžeme to zabalit...

LÉKAŘ: Všeobecně, Boltne, všeobecně.

KOMORNÍK: Pardon, sire, Stárnu.

LÉKAŘ: Boltne!

KOMORNÍK: Panel

(Vytáhnou jako na jeden povel z náprsní kapsy injekční stříkačky, levou rukou lahvičky, nasadí je na jehly, nasadí a vzdějně si do zadku dají injekce. Zatím co lačně umírají, při čemž dává Komorník Lékaři přednost, opráší mu podlahu atd.... začíná z dálky sborový zpěv „já mám rád

tu kudrnatou Káču“. Do toho se zavírá *revuálka)*

AUTOR *(vyjde na předscénu. Je otřesen)*

REŽISÉR: No tak, soudruhu, viděl jsi to, jak jsme to zatím nahodili.

AUTOR: Já...

REŽISÉR: Víím, co mi chceš říct. Ty brigády udělaly svůj kus práce. Jenom hra s tou injekční stříkačkou ještě nemá tu pravou realistickou atmosféru. No nic, pošleme soudruhu na instruktáž do všeobecné na inter-nu.

(Tma)

5. OBRAZ

ŽENA *(sedí proti Autorovi, rezolutně)*: Vaše věc se bude jmenovat TE-TRA-SY a bude to politický kabaret, jak jste si mohl na plakátech všimnout.

AUTOR: Já si, prosím, všiml. Jenže nevím, co to je.

ŽENA: O to nám šlo. Divák musí být překvapen. Je to zkrátka zkratka: TETA TRÁVÍ SYNOVCE. Dobrý nápad, co? To je nápad soudruha ředitele.

AUTOR: A nemyslíte, že v tom případě se mělo dát na plakát také vysvětlení té zkratky?

ŽENA: To by nám tam nezbylo místo na výčet autorského kolektivu. Ale buďte klidný, vaše jméno tam bude taky.

AUTOR: Říkáte kabaret, prosím, ale já nepsal kabaret. Pokud si vzpomínám, upravil jsem svou hru jako satiru na mamonáře. Ale v jádru zůstal děj nezměněn.

ŽENA: Ostatně váš ideový záměr se zcela kryje se záměrem autorského kolektivu. Ale o tom vám řekne více soudruh ředitel, který hru zároveň režíruje.

REŽISÉR *(vejde)*: Tě bůh, autore!

AUTOR: Dobrý den.

REŽISÉR: Přišel sis ohlídat honorář? Nemusíš mít strach, svoje dostaneš.

AUTOR: Já se spíš přišel zeptat, co jste udělali s mou hrou. Na plakátech čtu, že je to kabaret.

ŽENA: Politický kabaret, soudruhu, tohle slovo tam nedáváme pro legraci.

REŽISÉR: I když se legraci nevyhýbáme. Něco tam pro lidi taky musíme dát. Tak podívej, kamaráde, náš kolektiv autorů už pár let ví, co naše divadlo snese, a taky, co snesou diváci. A ti snesou dost, nevěřil bys! Ale nesnesli by dvě hodiny jenom sedět a poslouchat a nemít nic pro oči a pro potěšení.

AUTOR: Dohodli jsme se, že napíšu satiru. Dobrá, napsal jsem ji. Ale nemíním slevovat ze svého původního záměru.

REŽISÉR: Koukej, moc si tady nevyskakuj! AUTOR *(je vyjeven; vstane)*

ŽENA: Promiňte, soudruhu, náš ředitel bývá před premiérou strašně nervózní.

REŽISÉR: No nic, neomlouvaj se! Tak koukej, v podstatě jsme tvůj rámec zachovali.

Dokonce tam máš jednu scénu. To je, co? AUTOR: Scénku? Já nepsal scénky, já napsal hru!

REŽISÉR: Ale my hry nehrajeme. A kvůli tobě nebudeme měnit zákony kabaretu. To snad pochopíš. Teda: máme tady pár věcí, které se nám moc hodily. Písníčky už jsou hotoví, jedna je dokonce o tetě, to je náhoda, že jsem ten text napsal zrovna o tetě, co? A na konci máme ohromnou scénu, jak tři lidi jedí houby a myslí si, že se otrávil. Pak tam máme dvě scénky z maďarštiny, jednu z polštiny, tu jsem já přeložil ze slovenštiny — přijde to levnějc. Jo a pak ta tvoje scénka. No — je tam, je tam.

ŽENA: Snad abys soudruha vzal na zkoušku. Ať vidí.

REŽISÉR: To je fakt, ať vidí. Pojďme. *(Odejdou)*

(Tma, otevře se revuálka. Na scéně jsou všichni herci. Muži v černých svetrech, úzké šle, ženy v pastelových svetrech s dekoltem a v barevných sukénkách. Stojí v hloučku)

REŽISÉR *(ještě mimo scénu)*: Tak připravit na písníčku.

VŠICHNI *(se postaví do „budovatelského“ postoje na rampě)*

REŽISÉR *(vejde do světla; tleskne)*: Všecko špatně. Nezkoušíme závěrečnou. Postavte se normálně jako vždycky při písničce.

VŠICHNI *(se pootočí bokem a zaujmou lehce šantánový postoj)*

REŽISÉR *(je prohlédne a pak se postaví před ně)*: To je vono. Tak jedem. Es, dva, tři...

(Hudba — zpěv)

Měl jsem doma tetu,
byla mladá, bez drpoutu,
hrávala mi na trumpetu,
holdovala rock'n-rolu.

Měl jsem doma lvici,
těžko jsem si na ni zvykal,
pak sežrala nám domovnici
a den na to domovníka.

Teď nepěstuju dravé lvice
zatoužil jsem po svobodě,
teta odjela mi do Roudnice
a rybu jsem pustil k vodě.

Koupil jsem si televizi,
vedle ní dal rádio,
denně večer z bytu mizím,
chodím radši na pivo.

REŽISÉR: Sakra, tak se mi zdá, že jsme
nejeli po obsahu.

HERCI (omluvně): To je fakt.

REŽISÉR: Tak to je dobře. A po týchle pís-
ničce přijdou black-outy, ale ještě před ně
přijde ten můj monolog. Ten zkoušet ne-
musíme. Ten určitě vyjde. Tak rozchod a
jedeme dál. (Všichni odejdou)

TETA (vejde): Boltne!

KOMORNÍK (vejde): Ano, madame?

TETA: Odcházím do svého budoáru. Až přijde
podzim, oznamte mi to.

REŽISÉR (vejde): Gong! Kde zas zůstal ten
chlap s tím gongem?! (Zezadu zvuk gongu)
No — ale to musí přijít okamžitě. Aby lidé
věděli, že je konec fóru, a mohli se začít

smát. Divadlo má svůj řád. Až pak skonč
smích, jede se dál. (Odejde, tma)

LÉKAŘ (předstírá, že sedí v kavárně, JIM
sedí vedle něho): Ohromnou hádanku, ka-
maráde!

JIM: Sem s ní, ty starý šprýmaři.

LÉKAŘ: Víš, kdo byl největší nepřítel míru?

JIM: To nevím.

LÉKAŘ: No přece Franc Josef, protože když
umřel, tak prohlásil: Mir ist sehr schlecht.
— Hahahaha. (Gong, tma)

REŽISÉR: Světlo! — To je ohromný, to určitě
vyjde. Ale něco mě, kluci, napadlo. (Lékaři!)
Ty řekneš místo kdo byl — kdo je nej-
větší nepřítel míru. A potom místo France
Josefa řekneš Konrád Adenauer. No — a
máme hned dnešek na jevišti a ještě je to
politický. (Volá) Připíši tam na mě jednu
úpravu hranýho vtipu.

ŽENA (vtrhne): Promiň, že ruším, ale přišly
peníze pro autorský kolektiv.

REŽISÉR: Já to podepíšu za všechny najed-
nou, abych se nezdržoval. (Podepíše, peníze
drží v ruce, Žena odejde)

AUTOR: Tohle je také z mé hry?

REŽISÉR: Ne, ze života.

AUTOR (rozčileně): Tak poslyšte, jestli mys-
líte, že se pod tohle podepíší ...

REŽISÉR: Žádněj strach, tam se ztratíš mezi
kolektivem.

AUTOR: Tak to ne, tohle já prostě nedovo-
lím. Aby z mé hry tam zůstala jedna scénka
a z názvu jenom to TE ... (Odejde)

REŽISÉR (strká peníze do kapsy): Hergot,
tak se mi zdá, že tomu chlapovi jde jenom
o prachy.

(T m a)

6. OBRAZ

V kanceláři za stolem ŽENA s naondulova-
nými vlasy a s dekoltem — starší subreta.
Vejde Autor.

ŽENA: Mistríčku, mistránku, jak se máte?
AUTOR (jí líbá ruku): Rukulíbám, paní Má-
šenko.

ŽENA: Poslyšte, mistríčku, ohromnou anek-
dotu: Jakýpak bylo první mambo?

AUTOR: To nevím.

ŽENA: No přece: U — panského dvora.
(Strašně se směje) To vymyslel Kája —
no ten, co diriguje vaši operetu.

AUTOR: Jakou operetu?

ŽENA: Mistránku — nebudeme si hrát se
slovičky — chtěla jsem samozřejmě říci váš
muzikál!

AUTOR: Paní Mášenko, prosím vás, vysvět-
lete mi ...

ŽENA: Podívejte, když jste nám přinesl tu
svou hru, řekli si naši pánové, že je to
výborné libreto pro současný muzikál. Chce-
me totiž oprostít operetu od všeho bývalého
i od všech nezdravých cizích vzorů. Proto
to bude muzikál. Potom šlo o název. Teta —
— řekněte sám, je to název pro hudební
divadlo? Tak jsme uvažovali a nakonec
jsme se rozhodli, aby se hra jmenovala
Podej tetě ruku.

AUTOR: Ale vždyť tam teta podává akorát
jed do večeře!

ŽENA: Jo, apropó, s tím jedem. Mistránku,
trošku se vám to nepovedlo. Přece byste
nám neotrávil mllovníka.

AUTOR: Koho?

ŽENA: No přece mladého lorda Jima.

AUTOR (si začíná pomalu zoufat): Jim není
žádný lord.

ŽENA: U nás je. A hezký. On totiž Karlíček, to je náš tenorista, má nádhernou figuru, a docela slušně i zpívá. Nejvíc mu to sluší na plesu v tom fraku.

AUTOR: Na jakém plesu?

ŽENA: Chtěli jsme třetí jednání trochu oživit, a tak se odehrává na plesu. Originální, ne?

AUTOR: Ale v mé hře otrávil Teta Jima při obyčejné večeři houbami.

ŽENA: Mistránku, otrávit můžete v operetě kdekoho, baletní soubor, komorníka, diváky, jenom na milovníka nesahejte.

AUTOR: A kdo tedy bude otrávený?

ŽENA: Ale buďte klidný, pan režisér si už někoho najde, koho nakonec otrávil.

AUTOR: O tom nepochybuji.

REŽISÉR (*vejde, šálu na krku, propěvuje si*): Zdravičko, á — autůrek, autůreček... Nechcete se jít podívat? Děláme aranžovací zkoušku se sborem. Na nic se nevymlouvejte a poďte. Mary nás omluví, že? (*Odvádí Autora*) Poslyšte, kamaráde, chtěl jsem se vás zeptat: už jste slyšel muziku?

AUTOR: Neslyšel. Poslali mi sice klavírní výťah, ale já se v těch puntíkách moc nevyznám.

REŽISÉR: My jsme i tu hudbu pojali nově. No samozřejmě tam nechybí valčík. Valčík je král melodí. Obecnostvo si ho žádá, naši zpěváci ho dovedou prodat a skladatelé mají z čeho čerpat. Ovšem, kamaráde, bude tam i charleston, protože to je takový styčný tanec, který spojuje generace, a dále jedno krásné blues, Blues starého intrikána — tady všude je oč se opít. No a na polky jsme kadeti, tak polka tam je taky. Na konec dáme pochod, optimistický, něco jako když se všichni komorníci a komorné vydají proti víchřici. Ale co vám budu povídat, podívejte se na zkoušku. (*Zajdou*)

(Tma — otevírá se revuálka)

Náznak pokoje, skříň, dveře, vedle nich lékárníčka, stůl, židle. Na scéně je sličná Komorná, která oprašuje nábytek a propěvuje si. Nejdřív jenom la-la na melodii své úvodní písně. Později přejde na předscénu a začne zpívat.

KOMORNÁ:

Práce mi není odporná, ač vím, že nejsem jen komorná.

Když vím, že přijde můj milý

ke mně už brzy — za chvíli.

(Tančí, tj. několikrát se nemotorně otočí)

Uvařím, pečtu, zametu,

zvykla jsem si i na tetu,

srdce mi radost pojímá,

když vzpomenu si na Jima.

(Přeběhne rampu a koketně do publika)

Tuším, že můj milovaný Jim je již na cestě.

Jenom co se zbaví své odporné tetinky.

Kdyby tak tušil, chudáček, že nejsem žádnou

komornou, ale dcerou významného

francouzského šlechtice, hraběte Roqueforta

z Lyonu.

JIM (*vhází, spatří ji, odkašle si*): To jsi ty,

Zuzanko?

KOMORNÁ: Ano, můj drahý, já — tvoje Zuzanka.

JIM (*se otočí*): Jsme sami?

KOMORNÁ: Ano, drahý, jen my dva, se svou láskou.

(Jdou k sobě na rampu, oba odkašlou, vezmou se za ruce a zpívají)

JIM: Práce ti není odporná...

KOMORNÁ: ... odporná...

JIM: ... ač víš, že jsi jen komorná...

KOMORNÁ: ... komorná...

JIM: Když víš, že přijde tvůj milý...

KOMORNÁ: ... můj milý...

JIM: ... k tobě už brzy — za chvíli...

KOMORNÁ: ... za chvíli...

JIM: ... tvůj milý...

KOMORNÁ: ... za chvíli...

JIM: ... za chvíli...

KOMORNÁ: ... můj milý...

OBA: ... za chvíli-čku. *(Polibek. Zůstanou, drží se za ruce, hledíce si do očí)*

KOMORNÍK (*vejde; je to intrikán každým coulem. Má knírek a plíživý krok, jedno obočí výš, v ruce prachovku na klacíku. Jde tak, aby nebyl spatřen, a proto zpívá na rampě Komornické blues*):

Jsem jenom intrikán,
a vůbec žádnéj komorník,
jsem jenom intrikán,
a brzy budu taky podvodník.

Žádnéj komorník,
jenom podvodník,

a proto:

jsem jenom intrikán,

a vůbec žádnéj komorník,

jsem intrikán,

a brzy budu taky podvodník.

Podvodník!

(Jde za Jima a Komornou a strašně nápadně naslouchá)

KOMORNÁ: A vezmeš si mne, můj drahý, i když jsem jen komornou u tvé paní tetinky, lady Mortimerové?

JIM: Nebuď zkrroušenou, to víš, že si tě vezmu, ať si mi tetinka dohazuje sebebohatší nevěsty. Protože:

KOMORNÁ (*zpívá*):

Uvařím, pečtu, zametu,

zvykla jsem si i na tetu...

JIM (*zpívá*):

Uvaříš, pečeš, zameteš,

a zvykla sis i na teteš...

KOMORNÁ:

Srdce mi radost pojímá,

když vzpomenu si na Jima.

JIM:

Srdce mi jása po ránu,

když pomyslím na Zuzanu...

KOMORNÁ ... na Jima...

JIM: ... Zuzanu...

KOMORNÁ: ... na Jima...

JIM: ... Zuzanu...

OBA:

Srdce mi radost pojímá,
když tě má paže objímá.

KOMORNÍK (*do publika*): Pozoruju to svej-
ma intrikánskejma očima — a vůbec se
mi to nelíbí. (*Jím a Komorná spatří Komor-
níka, leknou se, odskočí od sebe*)

KOMORNÍK (*v té chvíli mlčky oprašuje Ko-
mornou, pak Jímou kravatu*): Pardon, ko-
legyně, pardon, sire. Doufám, že neruším.
JIM: Ó nikoliv, Boltne, dával jsem Zuzance
přikazy stran ústříc a krevet. Ostatně, Bolt-
ne, kdy bude večeře?

KOMORNÍK: Mylady teta chce dnes večeřet
výjimečně v 19.53.

JIM: Výborně, půjdu se převléci. (*Na odch-
du ještě pošle vzdůšný políbek Zuzance*)

KOMORNÁ: Jak je milý ten náš malý lord.
KOMORNÍK: Fešák, to on je. Ale je zadlužen
u pana Hopsa.

KOMORNÁ: Vy ho nemáte rád. Vím to.

KOMORNÍK: Já že ho nemám rád? Jako vlast-
ního syna. Však se už těším, že půjdu na
jeho svatbu s komtesou Parkingtonovou.

KOMORNÁ: Boltnel! To není pravda!

KOMORNÍK: Slečno Zuzanko, je mi vás líto,
ale je to víc než pravda.

KOMORNÁ (*zpívá*):

Srdce mi žalost pojímá,
když vzpomenu si na Jíma.

KOMORNÍK:

Srdce mi jása po ránu,
když pomyslím na Zuzanu.

TANEČNICE (*v řadě komorných vběhnou
s prachovkami, oprašují nábytek a tančí*)

KOMORNÁ (*vykřikne*): Ten ničema, chtěl
zneužít mé lásky! Ó, já nešťastná! (*Prchá,
ale lадně*)

KOMORNÍK (*za ní*): Dnes nezamykejte ko-
můrku, Zuzanko, přijdu vám to vysvětlit.

KOMORNÁ (*již v portále*): Ne — ne — Nel!

KOMORNÍK (*zpívá*):

Když pomyslím na Zuzanu
srdce mi jása po ránu
teď konečně ji dostanu.

(*Mluví*) Protože: (*Zpívá blues*)

Jsem jenom intrikán
a vůbec žádnéj komorník,
jsem jenom intrikán
a teď sňatkovej podvodník.

(*Podívá se na hodinky, pak ke komorným,
které hopkují na předscéně*): At je to řady
pořádně uklizenol Za okamžik přijde pan-
stvo. (*Odejde*)

KOMORNÉ (*tančí stále, opět předstírají úklid,
tentokrát v pomalém, bluesovém rytmu.
Když melodie skončí, objeví se v pozadí
dveři opět Komorník, přehlédne situaci, po-
odstoupí a tleskne. V té chvíli komorné
utvoří špalír a vztyčenými prachovkami vy-
tvoří slavobránu. Tou pak důstojně v gavo-
tovém tanci vstupují Lékař a Teta. Přijdou
až na rampu. Za nimi Komorník dá pokyn
a komorné pištíce odbíhají, zatímco je Ko-
morník plácá po zadečcích. Pak i on odejde*)

LÉKAŘ: Madame, jsem šťasten...

TETA: Nic neříkejte, doktore, všechno vím.

LÉKAŘ (*vezme jí za ruku*): I o svém zrych-
leném tepu, madame?

TETA: Vy netušíte, milý doktore, že se mi
vždycky zrychlil tep, když onemocní můj
oblíbený chrt? Nebo když jste u nás na
večeři vy?

LÉKAŘ: Vždycky jsem si, madame, přál,
abych vám byl někdy tak blízký, jako Bar-
zoj, váš oblíbený chrt.

TETA: Ach, bože, doktore, kdybyste věděl...
Tenkrát před čtyřiceti lety v Ascotu — vzpo-
mínáte?

LÉKAŘ: Ovšem, madame, jak by ne. Vyhrál
jsem sedm liber na pořadí. Vyhrála klisna
Maměnka.

TETA (*sentimentálně a do toho zní tiše hud-
ba ve valčíkovém tempu*): Byl jste tenkrát
mladý student medicíny, kapitán oxfordské
osmiveslice, a já měla nově šedivé šaty a
nový šperk po babičce...

LÉKAŘ: A víte, madame, že si už nevzpo-
mínám, kdo tu klisnu tenkrát jel?

TETA: Z Ascotu jsme jeli kočárem do Lon-
dýna a vy jste mě pozval do Savoye na
večeři.

LÉKAŘ: Držela se pořád zpátky a teprve
v cílové rovince šla prudce dopředu. Bože,
to byla klisna.

TETA: Bože, to byla večeře! Pili jsme šam-
paňské, pak jsme tančili... doktore...
slyšíte — — právě tenhle valčík — — vy
jste byl skvělý tanečník — přetlil — —
smím prosit?

LÉKAŘ (*vzpamatuje se*): Ah, pardon? Samo-
zřejmě, madame. (*Oba chvíli tančí valčík,
pak se udýchaně zastaví, Lékař vyndá
z kapsy fonendoskop, vloží si ho do uší a
naslouchá u Tetiných zad. Pro sebe*) Hm,
šelesty vpravo, dýchání sklípkovité...

TETA: Doktore, nebuďte takový medicínální
— — při valčíku!

REŽISÉR (*vejde*): Stop! Stačí. (*Přijde k nim*)
Sakra, lidi, vy to nehrajete, vy jste opravdu
udýchaný!

LÉKAŘ: No jo, kruci, tancovat, zpívat, co
člověk má dělat dřív. Nakonec ještě budete
chtít, abysme hráli divadlo!

TETA: Na to byste měl angažovat tanečníky!

REŽISÉR: Anebo někoho mladšího, ne?

TETA (*dupne a odejde*)

REŽISÉR: Konec zkoušky!

(*Zatáhnout revuálku*)

REŽISÉR: Antúrku, kamarádíčku, na slovič-
kol! Snad jste nám tu neusnul!

AUTOR: Ne — prosím — to nešlo.

REŽISÉR (*směje se*): Bodejť by jo, to je
flák, co? Nový, nový je to, že? Neděsí vás
ta modernost v pojetí? To bude bourák! To
by koukal pan Kálmán nebo Suppé.

AUTOR: Taky si myslím. A prosím vás, že
jsem tak smělý: co bude v té mé hře dál?

REŽISÉR: Komorník, rozumíte, rozeštal lás-
ku Jíma a Zuzanky. To je ve druhém jed-

nání. Teta se pohádá s doktorem o jméno toho žokeje. Ve druhém jednání je to všechno rozhádáný. To je nápadíček, co? A ve třetím je ten ples. A ten komorník chce zavraždit tetu, přestrojí se za Jima a rozkmotří tetu a Jima, protože ta vidí někoho v Jimově kabátu lít jed do lahvičky.

AUTOR: Jenže já — — jestli dovolíte — — tam měl jednu mrtvolu, jestli to smím tak

řít — a to byl Jim. A jak vy to chcete vyřešit?

REŽISÉR: Samozřejmě, kamaráde, ne houbami. To se na ples nehodí. Tam se jedí langusty a pije šampaňský. Tak já jim tam místo šampaňského narežírju tuzemskej rum a budou nakonec otrávení všichni.

(Hlasitě se rozesměje)

T m a

7. OBRAZ

Na předscénu přicházejí postupně jednotliví herci v civilním obleku, každý v ruce noviny: Režisér — Kulturní tvorbu; Žena — Literární noviny; Lékař — Zemědělské noviny; Teta — Mladou frontu; Jim — Práci; Asistentka — Svobodné slovo; Komorník — Lidovou demokracii. Jsou začtení do kritik. Nakonec stanou všichni v řadě vedle sebe. Sedm jich čte tisk, osmý, Autor, naslouchá tiše čemusi z malého tranzistoru, který si drží u ucha.

JIM *(čte)*: Hra z prostředí nepracujících vrstev, které své bohatství založily na práci druhých. Smutným hrdinou hry je mladý floutek Jim, nepracující element, kterého touha po bezpracných penězích dožene až na pokraj zločinu, v některých inscenacích až za něj.

ASISTENTKA *(čte)*: Bystře odporované prostředí, svižné dialogy, hutná postava komorníka, jakoby vystřižená z mnohotvárného pera Dickensova. Režisér neváhal dodat hře morbidní atmosféru tlení a rozkladu. Dýchne to na tebe zmarem, jakoby v této rodině byla předznamenána atmosféra konečného pádu celé společnosti, která se tráví, a to nejen houbami.

TETA *(čte)*: Jaká by však měla být dnešní západní mládež, když vidí tak otřesné příklady u starých? Jaký příklad si může vzít z tety Jim, když ho teta předtím otráví?

KOMORNÍK *(čte)*: Zdá se nám, že dramaturgie, ač je to nezvyklé, i tentokrát sáhla vedle. Autor je zřejmě schopen zabrat větší plátno života, ale proč si pro svůj námět šel daleko za hranice naší vlasti? A tak hra zůstává kdesi na kraji a není ani mysterií vražd ani detektivkou, ale není ani satirou na západní poměry. Škoda sil a škoda času, protože čas jsou peníze.

ŽENA *(čte)*: Je zcela bezpodstatné chtít tvrdit, jak to činí značka HŠK v Lidové demokracii, že dramaturgie sáhla vedle. Musili bychom totiž znát, co je vedle onoho vedle. A teprve potom můžeme pronášet odsudky. Domnívám se, že autor projevil odvahu sáhnout holou rukou do žhavého jádra kapitalistické společnosti. Už to samo svědčí o odvaze, že příslušník národa, který zrodil profesora Smotlachu, si troufl psát o otravě houbami.

REŽISÉR *(čte)*: Je zcela směšné chtít tvrdit, jako to činí Literární noviny, že by autor českého původu nemohl psát o otravě houbami. Stejně absurdní by bylo, kdyby pisatel článku chtěl tvrdit, že nelze kriticky psát o rozkopané dlažbě v Táboře s ohledem na Jana Žižku.

LÉKAŘ *(čte)*: Zemitý a jadrný humor postav nové operety, zvláště pak komorníka, svědčí o tom, jak autor důvěrně zná našeho vesnického člověka. Škoda jen, že se tu nenašlo víc místa, aby mohla být do všech detailů probána metoda silážování ústřic a jedovatých hub. Taky při bolestech v kříži (teta) se mohlo více pohovořit o křížovém osevu.

VŠICHNI *(nejednou až na Autora, který stále ještě naslouchá tranzistorovému přijímači)*: A závěrem je nutné konstatovat, že hra měla své klady i nedostatky a že současně obohacuje i nebohacuje náš současný dramatický repertoár.

AUTOR *(doposlouchal)*: Moment. Poslechněte si něco — tady je závěr kritiky z rozhlasu. HLAS Z ROZHLASU: A závěrem je nutné konstatovat, že hra měla své klady i nedostatky a že současně obohacuje i nebohacuje náš současný dramatický repertoár.

(T m a)

EPILOG

AUTOR: Mám dotaz. Napsal jsem hru a každé divadlo jí hrálo jinak. Proč?

LEKÁŘ: To víte, tradice.

JIM: Chceme bojovat proti konzervátorství na divadle.

TETA: Chtěli jsme hrát moderně.

ASISTENTKA: Nechtěli jsme ztratit diváka.

KOMORNÍK: Chtěli jsme získat diváka.

REŽISÉR: Chceme od příští sezóny dělat politické divadlo.

ŽENA: Chceme hrát realisticky.

HLAS Z MEGAFONU: Chceme být jiní!

AUTOR (*přemýšlivě vypočítává*): Tradice, protikonzervátorství, modernost, neztrácet diváka, získávat ho, být političtí a hrát realisticky — a při tom být každý jiný, i když ne za každou cenu — mít svou tvář — to přece dohromady

JE DIVADLO!

Jenom nezapomínat pro jedno na to všechno ostatní.

(*Otočí se do hlediště*)

Už kvůli divákovi ne.

(K o n e c)

POZNÁMKA NA ZÁVĚR

Snad všechny děti mají rády lupu. Je něco dobrodružného ve zvětšování věcí a rostlin a palce své vlastní ruky a písma ve školní uloze. Lupa deformuje a objevuje na věcech nové detaily, které při povrchním pohledu nebyly postřehnutelné. Zvětšování je jedna cesta k poznání objektivního světa. Dělá to zrovna tak anatomická pitva jako filosofie společnosti. Když to umí, dělá to taky literaturu.

Zvětšit vlastnost někoho — třeba jeho nos — to jsme všichni dělali: kreslili jsme přece takhle pozměněné podoby svých kamarádů na školní lavice (někdy ze vzteku). Kreslili jsme jinak pozměněné podoby kamarádek do písku u řeky nebo večer do deníčku (někdy z lásky). Takže ono zvětšovat vůbec není jedno a totéž! Záležejí všechno na tom, co zvětším, jak to zvětším, s jakým úmyslem chci tu reálnou skutečnost deformovat a vytvořit skutečnost novou, mojí, skutečnost uměleckou. Ta nově vytvořená skutečnost bude už ve své podobě obsahovat mé osobní hodnocení té skutečnosti, můj názor na ni. Mám-li na někoho vztek, měním jeho podobu tak, abych ho zošklivil (velký nos v kari-katuře). Mám-li rád někoho, zvětšuji jeho krásu. Parodie je prostředkem k vyjádření stanoviska ke skutečnosti (což je hlavní úkol umění). Lze tedy parodovat někoho proto, že ho mám rád, a někoho proto, že ho rád nemám. Parodie je tedy možnost kritiky — laskavého žduchance, nebo ostrého bodnutí. Parodie je prostředek vyjádření se ke skutečnosti.

Je zajímavé, kolik mladých divadelníků, později vynikajících, začínalo parodii (například Voskovec a Werich svou Vest Pocket revui). Je to přirozené, protože si mladí rádo dělají legraci ze všeho zkonstatěného.

Ale při té legraci si také uvědomuje, co je dobré a co ne, poznává svůj vlastní názor. Proto doporučuji parodii Bilého a Boška, která je po delší době zase jednou parodií z divadelního umění. Dobře jí předpokládá: znát parodované, tj. jednotlivé osobité styly parodovaných divadel a ovšem — mít na ně nějaký názor, své stanovisko, které bude v podtextu parodie patrné. Studium textu a hledání vlastního názoru přivede jistě soubor k zajímavé diskuzi o moderním a tradičním divadle — a to bude užitečné.

Ještě z jednoho důvodu považují Tetu v divadle za potřebnou: není totiž vyloženým kabaretním textem, a ovšem ani dramatem. Bližší se formě aktovky, které soubory dělají málo — a špatně. V záplavě aforismů už nedovedou vytvořit konflikt, napětí, stavbu, přesně a stručně charakterizovat postavu. To je nedostatek souborů malých forem. Tradiční ochotnické soubory by naopak mohly zkoušet parodii proto, že mají zkušenosti s divadelním textem celovečerního dramatu. „Teta“ je pro ně menší plochou, nutící ke zkratce a stylizaci. Hodí se proto tento text pro soubory ty i ony. Je však třeba znát a hlavně: parodovat, tedy nadsázkou rozesmávat, ale musí to být nadsázka smyslu a významu toho kterého divadla, ne jeho nápadných vyjadřovacích prostředků, tedy jen povrchu!

Závěrem ještě poznámku: Otiskujeme text „Tety“ poněkud zkráceně (v rukopise má o dva obrazy více), zájemci o úplný text se obrátí na Dilit, kde za čas vyjde. Bude-li ve vašem programu vyplňovat „Teta“ celý večer, rozdělte jej jednou pauzou, na závěr první části bude pak vhodné zařadit parodii na kritiku (zde 7. obraz).

J. Votruba

PÍSEŇ PRODAVAČKY FIALEK

Hudba: Jiří Válek / Text: Jiří Bílý

Slowly



mf *p*


G



p

1.2. Sa-ma blou-dím u - li - ce-mi, sa-ma bloudím sem - tam.

1. *Ami*



1. Se mnou jde jen stín můj ně-mý, když se cho-dci proplé - tám.
2. Li - dé ml - čí.

Ami D7 Ami D7 Ami D7 Ami D7



Ne - o - ny si no - cí plu-jí, roz-plý - va-jí se do dál - ky...

Ami D7 Ami D7 G D7



Jdu po Pá - té a - ve - nui pro-dá - vat li - dem fi - al - ky.

2. *C7 G+ C C6*



ja - ko ně-mí, já fi - alky snad nepro-dám. Bez kon-ce jde tu

C#dim G6 F#6 E9- A D7



lidský proud sem a tam směry všemi, jen sí - ly mít a ne -

A6 F#4 E7 A7 D7 D#9 7/4 (G)



u - to - nout, jen sí - ly mít a ne-u - to - nout.

PRVNÍ ŘÁDKY

Tři malé úvahy

RUDOLF KŘEŠTAN

TAK NEVÍM

Četl jsem už nejméně deset povídek o tom, jak se dva vzali, koupili si ledničku, gramorádio, televizi, auto —

a pak si nakonec také pořídili dítě.

Přítom však znám více než deset skutečných příběhů, kdy si dva

pořídili dítě

bez auta,

bez televize,

bez gramorádia,

bez ledničky —

a někdy i bez svatby.

JĚ JE JĚ

Plzeňské je plzeňské

Pravá vlna je pravá vlna

Chaplin je Chaplin

Moře je moře

Člověk je člověk

Praha je Praha

Valčík je valčík

Jaro je jaro

Mládež je zkažená

CIT

Kdybychom všichni ztratili ruku —
byli bychom lidé bez ruky

Kdybychom všichni ztratili nohu —
byli bychom lidé bez nohy

Kdybychom všichni ztratili cit —
byli bychom bez citu

VYSTŘIHLI JSME

...z posledního dvojčísla
KULTURY

HLEDÁ SE DOKTOR BARROW

Pan profesor žertuje, říkalo se, když pronášel své oblíbené úsloví Mladí vpřed. Činil tak s oblibou, především ve společnosti starších zasloužilých mužů, nezvratně přesvědčených o své důležitosti, jež byla stvrzena příslušnými řády, tituly a funkcemi. Nikdo však pana profesora nebral příliš vážně, protože sám byl stár, ověřen řády a funkcemi. Jednoho dne vyprávěl o velkodušném činu doktora Barrowa, který se dokázal vzdát svého profesorského místa ve prospěch žáka, později slavného Izáka Newtona. Vyprávění vyvolalo skličující dojem a dlouhotrvající ticho. Po schůzi se zastavilo na slovíčko několik kolegů.

— Poslyšte, taktó jste neměl mluvit.

— A proč by ne?

— Není to vhodné, řada zasloužilých pracovníků se urazila.

— Tím lépe.

— Vaše řeč rozeštvává kolektiv.

— Ale vždyť je to dávno zapomenutá příhoda ze sedmnáctého století!

— Bylo to urážlivé.

— Ale proč?

— Opravdu nechápete?

— Vůbec ne.

— Což nevíte, že nemáme žádného Newtona?

Uznal, že mají pravdu.

(Jaroslav Putík)

PŘÍLEŽITOST

Měl jsem sen. Potřeboval jsem se zřítci některých svých názorů — abych si polepšil. Nikdo mě nemůže vinit, že jsem se nesnažil. Naopak, dělal jsem vše, ale z úst se mi nevydral ani hlásek. Zalit studeným potem jsem se probudil — a upokojil, neb to byl jen sen. Několik dní nato jsem naslouchal řečníku. Dobře jsem se díval. Každému pohnutí úst odpovídal zvuk. Krásný, věcný, schopný všeho. Vzpomněl jsem si na sen a pomyslel, že jemu by se určitě nemohlo nic podobného přihodit. Ani ve snu.

(Jiří Jirásek)

VYSTŘIHLI JSME

VYSTŘIHLI JSME

...z posledního dvojčísla
TVORBY

- Kde jste byl tak dlouho, pane Novák? Patnáct let jste o sobě nedal vědět.
— Ale, žil jsem jako poustevník na poušti.
— A co jste tam, prosím vás, dělal?
— Přemýšlel jsem o životě.
— A přišel jste na něco?
— Jo... že život je taková hluboká studna...
— Hluboká studna? To snad ne.
— Ne? No tak teda není...

...z LITERÁRNÍCH NOVIN

POVÍDKA O NIČEM

Potkal jsem včera večer Nic. Šlo samo, jen tak, asi na procházku.

„Promiňte“ — povídám — „mohu se s vámi kousek svázat?“

„Prosím, proč ne“ — řeklo a mile se usmálo. „Nehněvalo byste se“ — pokračoval jsem — „kdybych vám položil několik otázek? Chci totiž o vás napsat článek.“

„Článek?“ — najednou vypadalo strašlivě unaveně — „už zase o mně?“ A s táhlým povzdechem se rozplynulo ve své podstatě.

(Pavel Landa)

DRUHÁ POVÍDKA O NIČEM

Variace na téma Pavla Landy

Vyprávěl mi známý:

Potkal jsem včera večer Nic. Jelo samo. Asi někam.

„Promiňte,“ povídám, „mohu na okamžik?“ „Prosím, proč ne,“ řeklo a mile se usmálo. „Nehněvalo byste se,“ pokračoval jsem, „kdybych vám položil několik otázek? K doplnění materiálu. Budete navrženo do další funkce.“ „Do funkce?“ najednou vypadalo strašně důležitě. „Už zase já?“

Vzdychlo a náhle ho byla plná ulice.

(AJL)

...z DIKOBRÁZU

KARIÉRISTA

Nemám kariéristy rád. A Hloucala zvláště. Když k nám přišel, o nic se nezajímal. Schůze nic, funkce nic. Navrhlí jsme ho

proto na kulturního referenta. Aby byla legrace. Nemohl couvnout a tak to vzal. — V příštím roce jsme ho zvolili za úsekového důvěrníka. Aby byla legrace. Dělal funkci dobře a proto byl zvolen do dílen-ského a později i do závodního výboru. — Na tom neměl Hloucal dost. Vymyslel nějaký zlepšovák (nám bylo jasné, že jen proto, aby se obohatil) a stal se populárním. — Nemáme rádi kariéristy Hloucalova typu. Derou se nahoru a schopní lidé z našeho kolektivu ne a ne se vyvíhnout.

(Jiří Červený)

...A TI DRUZÍ?

Satirici produkují v kilech rozhořčená díla o žvanilech. Je tu ale ještě horší zlořád: ti, co mlčí ke všemu a pořád.

(Jan Blašík)

...z MLADÉHO SVĚTA

PŘÍSLOVÍ

Co Čech, to muzikant.
Jsem Čech.

Já nic, já muzikant.

INFEKČNÍ NEMOC

Smutný muž se postavil před diváky.
Zakašlal.
Zatleskali mu.

Mnoho umělců na to kašle.
A my jim tleskáme.

DVA POUTNÍCI

Ten první:
V Praze „zpíval“.
V Ostravě mluvil „kratce“.
V Brně „kafral“.
Nikde mu nerozuměli.

Ten druhý:
V Praze pracoval.
V Ostravě robil.
V Brně facheřil.
Všude se dorozuměl.

(Vladislav Hanák)

...z OSVĚTOVÉ PRÁCE

— Veškeré akce je třeba důsledně koordinovat. V praxi — abych vám to přiblížil — postupujeme asi takto: počkáme, až co udělají ti druzí, a pak se připojíme...

PRAMENY

Výběr prózy a poezie pro pořady k Mezinárodnímu dni žen

PRÓZA

Blažková J.: Bílé punčochy, Plamen 9/62, str. 67

Myšlenkový svět dospívajícího děvčete, které prožilo smutné a nehezke dětství a jehož snem je mít jednu holčičku, která bude mít bílé punčochy, lokýnky a hedvábnou mašli...

Carolina Maria de Jesus: Smetiště, NPL 1962 Autentické, neupravené zápisky černošské ženy z chudinského předměstí San Paula. Je to otřesné svědectví o lidském utrpení ve společnosti, která odsuzuje člověka k neubozejší existenci.

Čechov A.: Poliňka, Okamžiky, MF 1962, str. 150

Klasická povídka ruské literatury, psaná s velkým lidským pochopením pro citový svět mladého děvčete.

Franková H.: Ženy pod helmou, Mladá fronta 1961

Knížka drobných povídek a črt o dnešních

ženách, jejich všedních starostech a úsměvech, myšlenkách a vzpomínkách. Pod jiskřivým a někde humorným povrchem se místy objevují psychologické postřehy.

Franková H.: Děti platí polovic?, Čs. spisovatel 1961

Povídky o dětech a jejich zvláštním světě, na který se dospělí dívají z výšky svých zkušeností a rozumu, ačkoli ten dětský svět má mnoho pravdy a poctivosti a prostě stojí za zamyšlení.

Kudeřková M.: Zlomky života, Čs. spisovatel 1962

Zápisky děvčete — komunistky, umučené Němci. Knížka je obrazem nesmírné statečnosti a víry v krásnou budoucnost, o které pisatelka ví, že se jí nedožije. Je to otřesné svědectví válečné hrůzy a lidského hrdinství.

Marek J.: Malá dramata, Čs. spisovatel 1961 V povídce Matka vzpomíná stará paní na svého padlého syna a sama umírá.

Smolík M.: Bezděčné kresby, Čs. spisovatel 1962

V sanitce — první návštěva mladé lékařky na venkově u nemocných, její seznámení s lidmi, začínající životní škola.

praxi spojovacích textů a pro hlavní postavy

někdy dost.

DK

Na slovičko 2

Rada scének a výstupů, které úspěšně proběhly minulými ročníky STM a některými rozhlasovými pořady, se zde dostává i k dalším souborům, aby obohatil jejich repertoár. Sestavovatelé sborníku byli vedeni snahou obsáhnout svým výběrem vše, nebo alespoň téměř vše, čím se ve svých pořadech naše soubory zabývají; a tak v něm nalezneme scénky ze zemědělství i z vojenského života, satiru komunální i scénky zabývající se vztahem mezi lidmi — otázkami etickými. Sborník Na slovičko 2 vychází jako účelový náklad a dostanete jej na okresních sekretariátech Čs. svazu mládeže. -tk-

Všichni jsme mladí

Oddělení kultury ÚV ČSM vydává sborník jako účelový náklad. Zaměření sborníku ke sjezdu Čs. svazu mládeže, jeho slavnostnost se vymyká charakteru sborníků, na jaké jsme zvyklí z obvyklých edic. V próze i verších převládají vážná zamyšlení nad dnešní mládeží a jejími problémy. Tyto materiály svou důstojností a zacílením na kladného hrdinu dnešních dnů (bez ironického příděchu) budou vhodným doplňkem dalších sborníků, které vydává Mladá fronta a v nichž převládají věci veselé, satirické, humorné. B

Právo provozování v časopise uveřejněných textů zadává jediň Čs. divadelní a literární jednotelství (Dilia), Praha 2 — Nové Město, Vyšehradská 28; autorská práva autorů hudebních skladeb chrání Ochranný svaz autorský (OSA), Praha 6 — Bubeneč, Čs. armády 20

Za noci — redaktor, který přijíždí na stavbu a spí v ubikacích po brigádnících, nachází v jedné ze skřínek tři dopisy ženy, která poznává tragédii svého manželství.

Smržová V.: Slovo o ženách, SNPL 1963
Sborník satirických povídek.

Stiborová J.: Černý vlak, Plamen 8/60, str. 17
Příběh matky, jejíž dva starší synové odcházejí bojovat k partyzánům. Nejmladšího syna matka přinutí zůstat doma a druhý den ho Němci zatknou a odvezou do koncentračního tábora. Matka si vyčítá, že nepřímo zavinila jeho smrt a klade si otázku, co dělat, aby sama nebyla jen ubohá a nevinná.

Steinová G.: Hodná Anna, Čs. spisovatel 1960
Novela pokrokové americké spisovatelky, která vypráví prostou formou životní příběh německé služky v Americe.

Špitzer J.: Chlapec ve žlutém, Plamen 11/62, str. 46

Osamělý život ženy, jejíhož syna zastřelil německý voják ve chvíli, kdy mu rukou chtěla chránit srdce. Jízva po kulce na její ruce a portrét syna — Slunečného chlapce — je všechno, co jí zůstalo.

Zde odstříhnete!

„Článek?“ — najednou vypadalo strašlivě unaveně — „už zase o mně?“ A s táhlým povzdechem se rozplynulo ve své podstatě.
(Pavel Landa)

DRUHÁ POVÍDKA O NIČEM

Variace na téma Pavla Landy

Vyprávěl mi známý:

Potkal jsem včera večer Nic. Jelo samo. Asi někam.

„Promiňte,“ povídám, „mohu na okamžik?“
„Prosím, proč ne,“ řeklo a míle se usmálo.
„Nehněvalo byste se,“ pokračoval jsem, „kdybych vám položil několik otázek? K doplnění materiálu. Budete navrženo do další funkce.“
„Do funkce?“ najednou vypadalo strašně důležitě. „Už zase já?“

Vzdychlo a náhle ho byla plná ulice.

(AJL)

... z DIKOBRAZU

KARIÉRISTA

Nemám kariéristy rád. A Hloulcala zvláště. Když k nám přišel, o nic se nezajímal. Schůze nic, funkce nic. Navrhli jsme ho

POEZIE

Aragon L.: Elsa, Čs. spisovatel 1961

Brecht B.: Sto básní, KLHU 1959

Balada o vdovách z Oseku (str. 51)

Balada o „židovské kurvě“ Marii Sandersové (str. 55)

Rekvizity Heleny Weigelové (str. 164)

Dvořáčková V.: Čistá řeka, Čs. spisovatel 1962

Léto (str. 9—19)

Florián M.: Na každém kroku, Čs. spisovatel 1962; výběr z lyriky

Halas F.: Staré ženy

Hughes L.: Černocho si zpívá blues, KLHU 1957

Ruby Brownová (str. 42)

Balada o mladé holce (str. 53)

Sestra Johnsonová v průvodu (str. 78)

Černošské děvče (str. 84)

Zpěv služky z Jihu (str. 93)

Nezval V.: Matka naděje, Čs. spisovatel 1953
Černá hodinka (str. 286)

Šrámek F.: Výběr z lyriky

Smutný muž se postavil před diváky.

Zakašlal.

Zatleskali mu.

Mnoho umělců na to kašle.

A my jím tleskáme.

DVA POUTNÍCI

Ten první:

V Praze „zpíval“.

V Ostravě mluvil „kratce“.

V Brně „kafra“.

Nikde mu nerozuměli.

Ten druhý:

V Praze pracoval.

V Ostravě robil.

V Brně fachtěl.

Všude se dorozuměl.

(Vladislav Hanák)

... z OSVĚTOVÉ PRÁCE

— Veškeré akce je třeba důsledně koordinovat. V praxi — abych vám to přiblížil — postupujeme asi takto: počkáme, až co udělají ti druzí, a pak se připojíme...

DILIA obohatila oblast malých dramatických forem vydáním dvou nových kabaretů s vojenskou tematikou.

Kabaret PROVEDE TO BAMBAS, napsaný Jaromírem Kinclem, bohatý na dobré původní písničky, je namířen především proti nedostatkům ve „vojenské kultuře“. Z celé předlohy je vidět autorova důvěrná znalost vojenského prostředí i problémů našich vojáků, kterou zřetelně projevuje v tzv. typické „vojenské“ řeči a ve výběru aktuálních problémů z vojny. Kincel své postavy nepředstavuje panoptikálním nebo až k násilné karikatuře vedeným způsobem. V jeho kabaretu jsou živí mladí lidé, rozmanití, kteří vojenskou základní službu nepřečkávají, ale žijí. Autor vychází z toho, že mladý člověk nastupující vojenskou základní službu nenechává ani své starosti a návyky, ani svůj citový život a záliby v civilu, ale bere si je s sebou. Všechny tyto problémy jsou plně respektovány a nejsou nijak zlehčovány. Satirické šlehy proti normálnímu chápání kulturně osvětové práce, proti falešnému kamarádství, proti špatnému pochopení smyslu práce vojenského souboru, proti zbytečným a formálním hlášením a proti falešné sentimentalitě jsou ostré a míří do černého. V M. Jírovi, K. Marešovi a J. Srncovi našel Kincel skladatele, kteří dovedli dát jeho a Koptovým písňovým textům odpovídající výraz v melodii i v rytmu. Rychlé střídání výstupů a písní dává kabaretu švih a při jednoduché režijní práci je zárukou dobré zábavy nejen pro vojenského, ale i pro civilního diváka. Autor se tímto kabaretem přibližuje kabaretní komedii. Opouští běžnou praxi spojovacích textů a pro hlavní postavy

Recenze

vymyslel sice jednoduchou, ale vtipnou fabuli. Ačkoli je kabaret koncipován jako ucelený pořad, je možné použít jednotlivá čísla, zejména písničky.

Kabaret PLNÁ POLNÍ NÁLADY Karla Pokorného nehýří tolika nápady a vtipem jako jeho předcházející Kabaret z kufru. Přesto odvedl Pokorný potřebný pořad, který bude jistě využit vojenskými soubory. Autor ve sledu písní, scének a parodií ostře pranýřuje škodlivé vlivy, které ještě otravují život mladých lidí, v tomto případě vojáků. Problém mazáctví, alkoholu, bezradnosti s volným časem ještě z našich útvarů nevytřel. V tom je kabaret aktuální. Pokud jde o umělecké zpracování, nelze pořadu nevytknout na některých místech zdlouhavost a menší vynalézavost, než na jakou jsme u Pokorného zvyklí (zejména ve scénce řešící vztah mezi 1. a 2. ročníkem). Jinak se tento kabaret stejně jako Kinclov přibližuje svou formou a uceleností kabaretní hře. Spojovací texty, stejně jako všechny texty písňové, jsou funkční a slouží hlavní myšlence.

Oba kabarety mají nosnou společenskou myšlenku, nepostrádají vtip, jsou průbojné a optimisticky laděné. Na jedné straně dokazují oprávněnost tvrzení, že mladí autoři jsou mladému divákovi nejbliže, na druhé straně vyvracejí názor, že pro vojenskou tematiku není v naší satíře místo. Dobrých vojenských satirických kabaretů nebude nikdy dost. bk

Na slovíčko 2

Rada scének a výstupů, které úspěšně proběhly minulými ročníky STM a některými rozhlasovými pořady, se zde dostává i k dalším souborům, aby obohatil jejich repertoár. Sestavovatelé sborníku byli vedeni snahou obsáhnout svým výběrem vše, nebo alespoň téměř vše, čím se ve svých pořadech naše soubory zabývají; a tak v něm nalezneme scénky ze zemědělství i z vojenského života, satiru komunální i scénky zabývající se vztahem mezi lidmi — otázkami etickými. Sborník Na slovíčko 2 vychází jako účelový náklad a dostane jej na okresních sekretariátech Čs. svazu mládeže. -tk-

Všichni jsme mladí

Oddělení kultury ÚV ČSM vydává sborník jako účelový náklad. Zaměření sborníku ke sjezdu Čs. svazu mládeže, jeho slavnostnost se vymyká charakteru sborníků, na jaké jsme zvyklí z obvyklých edic. V próze i verších převládají vážná zamyšlení nad dnešní mládeží a jejími problémy. Tyto materiály svou důstojností a zacilením na kladného hrdinu dnešních dnů (bez ironického příděchu) budou vhodným doplňkem dalších sborníků, které vydává Mladá fronta a v nichž převládají věci veselé, satirické, humorné. B

Právo k provozování v časopise uveřejněných textů zadává jediné Čs. divadelní a literární jednatelství (Dilia), Praha 2 — Nové Město, Vyšehradská 28; autorská práva autorů hudebních skladeb chrání Ochranný svaz autorský (OSA), Praha 6 — Bubeneč, Čs. armády 20

